

η Δίκτη

ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΛΑΣΙΘΙΩΤΩΝ "Ο ΔΙΚΤΑΙΟΣ"

Ετος 34ο • ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 332 • ΙΟΥΝΙΟΣ 2009 • ΓΡΑΦΕΙΑ: ΑΓ. ΚΩΝ/ΝΟΥ 39 • 10437 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ./FAX: 210 5247136

**ΔΙΑΒΑΣΤΕ
ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΦΥΛΛΟ**

Φράγματος Αποσελήμ συνέχεια...

Στη σελίδα 3

Η Δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην επαρχία Λασιθίου

Από τον Καθηγητή Παν/μίου
κ. Μιχάλη Κασσωτάκη και
τον Ιστοριοδίφη Ιωάννη Καραβαλάκη

Στη σελίδα 4

Η μηνυματική-νοηματική "μυθολογία" μου

Από τον Εμμανουήλ Γεωργίου Σπανάκη
Ποιητικό Μηχανικό

Στη σελίδα 6

Σκηνές από την αγροτική ζωή στο Λασιθί του χθες

Από τον Μ. Λασιθιώτη

Στη σελίδα 7

Θέματα λαογραφίας

Από τον Γιώργο Μπίμπα
Δικηγόρο, πρώην πρόεδρο του «ΔΙΚΤΑΙΟΥ»

Στη σελίδα 7

Δικταίων άντρον ή Ιδαίων άντρον

Μια άποψη
του Δικηγόρου Γιώργου Πλαθιανιώτη

Στη σελίδα 8

Το Ζήτημα

των Αποδήμων Οροπεδιωτών
Από τον Πρόεδρο του «ΔΙΚΤΑΙΟΥ»
Γεώργιο Μακράκη

Στη σελίδα 8

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΣΤΟ «ΟΡΑΙ..Ω..ΠΕΔΙΟ» ΛΑΣΙΘΙΟΥ

Το καλοκαίρι δεν είναι μόνο η εποχή της θάλασσας και του ήλιου. Είναι και η εποχή της επιστροφής, του ξαναζωντανέματος και του κεφιού. Είναι η εποχή που τα χωριά γεμίζουν ζωή, τα καφενεία από τους απόδημους και τα σοκάκια με παιδικές φωνές. Είναι, όμως, επίσης το καλοκαίρι και η εποχή των μεγάλων πανηγυριών, των εκδηλώσεων και των γληντιών. Την αυθεντικότητα αυτών των εορτών τη συναντά σίγουρα κανείς στο Λασιθί, το οποίο στέκει απόμακρο από τις πολύβουες παραλίες, με προίκα του τον δροσερό αέρα, τα παραδοσιακά προϊόντα και την ανοιχτόκαρδη αγκαλιά. Κάνοντας τον γύρω του Λασιθιώτικου κάμπου, όλο και κάποια καμπάνα θα ακούσεις να χτυπά χαρμόσυνα, όλο και σε κάποιο γλνέντι θα τύχεις, όλο και κάποια εκδήλωση θα δεις να ετοιμάζεται. Και αντιλαμβάνεσαι αμέσως πως σε αυτό τον τόπο ο χρόνος δεν έχει φθείρει τις αξίες και η μνήμη καλά κρατεί. Και κάθε πανηγύρι, κάθε γλνέντι, κάθε εκδήλωση είναι και ένα καλωσόρισμα στον ξένο που έρχεται να επισκεφθεί τον υπέροχο αυτό τόπο. Είναι, όμως, και μια ευκαιρία για συναπάντημα όλων των Λασιθιωτών. Κάποιες από αυτές τις φετινές ευκαιρίες για το καλοκαιρι-

νό συναπάντημά μας, επιχειρούμε να σας θυμίσουμε και εμείς σε αυτό το φύλλο.

Έτσι, στη μέση του καλοκαιριού, στο **Καμινάκι**, εορτάζει η ιστορική και πανέμορφη -πνιγμένη στο πράσινο-εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, στην ανατολική άκρη του χωριού. Στις **24 Ιουλίου**, παραμονή της εορτής της Αγ. Παρασκευής, γίνεται περιφορά της θαυματουργής εικόνας στο χωριό, ενώ **ανήμερα της εορτής της, στις 25 Ιουλίου**, ο Πολιτιστικός

Σύλλογος του χωριού διοργανώνει **παραδοσιακό γλνέντι με το συγκρότημα του Μανώλη Κονταρού**. Μάθαμε, μάλιστα, ότι φέτος τα έσοδα από την εκδήλωση θα διατεθούν για την κατασκευή παιδικής χαράς. Είναι πολύ ευχάριστη αυτή η σύνδεση μιας ωραίας βραδιάς και ενός ωραίου αποτελέσματος!

Λίγες μέρες αργότερα, κάθε χρόνο, στις **6 Αυγούστου**, πολλοί προσκυνητές ξεκινάνε από τον κάμπο του Οροπεδίου για το εκκλησάκι του Αφέντη Χριστού που βρίσκεται στην ομώνυμη κορυφή και σε υψόμετρο 2048 μέτρων! Ωστόσο, για όσους παραμένουν στην ασφάλεια του κάμπου, δεν στερείται ομορφιάς ο εορτασμός στην εκκλησία του Αφέντη Χριστού στο χωριό **Μαγουλά**.

Φέτος, την επομένη του Σωτήρος, **7 Αυγούστου**, ο Σύλλογος Λασιθιωτών Ηρακλείου διοργανώνει Κρητική Βραδιά **στον Αι Γιάννη το Καμπίτη** με το συγκρότημα του **Μανώλη Κονταρού**. Με ένα καλό ντύσιμο, ώστε να μην κρυώνει, και με μια καλή διάθεση είναι σίγουρο ότι όποιος παρευρεθεί θα καταλάβει τι πάει να πει ξεφάντωμα στη μέση του Λασιθίου.

Συνέχεια στη σελίδα 8

Ευρωεκλογές 2009

Πώς ψήφισε το Οροπέδιο

ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ	4.100	
ΨΗΦΙΣΑΝΤΕΣ	2.455	
ΑΠΟΧΗ	1.645	40,12%
ΑΚΥΡΑ	25	47
ΛΕΥΚΑ	22	1,91%
ΕΓΚΥΡΑ	2.408	

ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	718	29,82%
ΠΑ.ΣΟ.Κ.	1.392	57,81%
ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ	50	2,08%
ΣΥ.ΡΙΖ.Α.	63	2,62%
ΛΑ.Ο.Σ.	57	2,37%
ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΙ	37	1,54%
ΔΡΑΣΗ	6	0,25%
ΠΑ.Μ.ΜΕ.	7	0,29%
Α.Σ.Κ.Ε.	2	0,08%
ΚΟΜΜΑ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ	11	0,46%
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΒΕΡΓΗΣ	5	0,21%
Ε.Ε.Κ. - ΤΡΟΤΣΚΙΣΤΕΣ	4	0,17%
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ	4	0,17%
ΕΝΩΣΗ ΚΕΝΤΡΩΝ	6	0,25%
ΛΑΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ	5	0,21%
ΚΟΙΝΩΝΙΑ	1	0,04%
Μ-Λ ΚΚΕ	1	0,04%
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ	1	0,04%
ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΥΝΗΓΩΝ	21	0,87%
ΑΝΤ.ΑΡ.ΣΥ.Α.	7	0,29%
ΟΑΚΚΕ	1	0,04%
ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΕΛΛΑΔΑΣ	5	0,21%
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ (ΕΛ.ΕΝ.)	1	0,04%
Ε.Κ.Α.Δ.	2	0,08%
ΛΕΥΚΟ	0	0,00%
ΠΑ.ΝΑ.Κ.	0	0,00%
ΚΟΜΜΑ ΝΕΩΝ	1	0,04%

Ο «ΔΙΚΤΑΙΟΣ» ΒΡΑΒΕΥΕΙ ΤΟΥΣ ΑΡΙΣΤΟΥΣ

ΣΤΙΣ 21 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Ο Σύλλογος Λασιθιωτών «Ο ΔΙΚΤΑΙΟΣ», διατηρώντας πάντα ζωντανό το όραμα για το Λασιθί, επιλέγει τα τελευταία χρόνια ως κεντρική εκδήλωσή του στη γενέτειρά μας, τη βράβευση των **αριστούχων μαθητών Γυμνασίου και Λυκείου που είναι ή κατάγονται από το Οροπέδιο**. Γνωρίζοντας ότι το μέλλον κάθε τόπου είναι τα παιδιά του και θέλοντας να ενθαρρύνει στο δύσκολο αλλά και γοητευτικό μονοπάτι της μόρφωσης τους μαθητές που προσπαθούν και επιτυγχάνουν να διακριθούν με τις επιδόσεις τους στο σχολείο, καλούμε και φέτος όλους τους Οροπεδιώτες να παρευρεθούν στην τελετή βράβευσης των αριστούχων μαθητών, η οποία θα λάβει χώρα την **Παρασκευή, 21 Αυγούστου και ώρα 18:00** στην αίθουσα εκδηλώσεων «**Αντώνης Βορεάδης**» του Δημαρχείου.

Για την καλύτερη οργάνωση της εκδηλώσεως, παρακαλούμε όλους τους αριστεύσαντες μαθητές και τους γονείς τους να επικοινωνήσουν με το Σύλλογο το συντομότερο.

Τηλ. Επικοινωνίας : 6973309354 (Μακράκης Γιώργος)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Η ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΛΗΓΙΑΡΧΟΥ ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ:

1. Την 2-5-2009 εβαπτίσθη στο Καμινάκι το κοριτσάκι του Γεωργίου Μπαριτάκη και της Στυλιανής Αναπολιωτάκη και ονομάσθη Αφροδίτη, ανάδοχος αυτής η Μαρία Μπαρτζάκη.
2. Την 25-4-2009 εβαπτίσθη στο Καμινάκι το αγοράκι του Κωνσταντίνου Αγιοργιωτάκη και της Δήμητρας Βερίγου και ονομάσθη Εμμανουήλ ανάδοχος αυτού η Μαρία Κριτωτάκη.
3. Την 20-6-2009 εβαπτίσθη στη Ιερά Μονή Κρουατηλλένιας το κοριτσάκι του Ιωάννου Κρασαδάκη και της Ιωάννας Αχλαδιανάκη και ονομάσθη Άννα Μαρία-Ζησιμούλλα. ανάδοχος αυτού ο Μιχαήλ Μαυρομανωλάκης.
4. Την 20-6-2009 εβαπτίσθη το αγοράκι του EMMONS EDWARD και της HEATHER LEE-HOLLOWAY από το Σακραμέντο Καλιφόρνιας και ονομάσθη Γεώργιος-Ματθαίος. ανάδοχος αυτού η Λήδα Ζαμπετάκη.

ΘΑΝΑΤΟΙ:

- Την 12-3-2009 απεβίωσε και ετάφη στον Αβρακόντε η Ελευθερία Γεωργίου Σφακιανάκη, ετών 88.
- Την 22.3.2009 απεβίωσε και ετάφη στο Μαρμακέτο η Ανδρονίκη Ιωάννου Μουδάτσου, ετών 93.
- Την 26-3-2009 απεβίωσε και ετάφη στο Τζερμιάδων η Φωτεινή Ιωάννου Θεοδωράκη, ετών 98.
- Την 28-3-2009 απεβίωσε και ετάφη στο Καμινάκι ο Αντώνιος Εμμανουήλ Φουκαράκης, ετών 88.
- Την 30-3-2009 απεβίωσε και ετάφη στον Αβρακόντε ο Μιχαήλ Ιωάννου Φουκαράκης. ετών 70.
- Την 31-3-2009 απεβίωσε και ετάφη στο Τζερμιάδων ο Δημήτριος Χαριθιάου Θεοδωράκης, ετών 90.
- Την 7-4-2009 απεβίωσε και ετάφη στο Κάτω Μετόχι ο Γεώργιος Εμμανουήλ Τζανάκης, ετών 90.
- Την 24-4-2009 απεβίωσε και ετάφη στο Τζερμιάδων Αικατερίνη Νικολάου Σπανάκη , ετών 81.
- Την 29-4-2009 απεβίωσε και ετάφη στο Ψυχρό Ειρήνη Δημητρίου Ξεζωνάκη, ετών 91.
- Την 29-4-2009 απεβίωσε και ετάφη στο Λαγού ο Αλέξανδρος Μιχαήλ Τζανάκης, ετών 80.
- Την 3-5-2009 απεβίωσε και: ετάφη στον Αβρακόντε ο Δημήτριος Ιωάννου Ανυφαντάκης, ετών 83.
- Την 4-5-2009 απεβίωσε και ετάφη στο Ψυχρό ο Γεώργιος Εμμανουήλ Χρονάκης, ετών 83.
- Την 5-5-2009 απεβίωσε και ετάφη στο Μέσα Λασιθί η Ευαγγελία Νικολάου Μουδάτσα, ετών 97.
- Την 9-5-2009 απεβίωσε και ετάφη στο Καμινάκι η Χρυσάνθη Γεωργίου Μαρμακεθιανάκη, ετών 48.
- Την 10-5-2009 απεβίωσε και ετάφη στον Άγιο Γεώργιο η Μαρία Εμμανουήλ Συμιανάκη, ετών 81.
- Την 13-5-2009 απεβίωσε και ετάφη στον Άγιο Γεώργιο ο Ιωάννης Νικολάου Κρασανάκης, ετών 96.
- Την 9-5-2009 απεβίωσε και ετάφη στο Μέσα Λασιθί ο Εμμανουήλ Μιχαήλ Σφακιανάκης, ετών 92.
- Την 22-5-2009 απεβίωσε και ετάφη στον Άγιο Γεώργιο η Ευγενία Ιωάννου Ορφανού, ετών 72.
- Την 21-5-2009 απεβίωσε και ετάφη στον Άγιο Κωνσταντίνο ο Ευάγγελος Μιχαήλ Στρατής, ετών 84.
- Την 22-5-2009 απεβίωσε κ ετάφη στο Ψυχρό ο Δημήτριος Γεωργίου Βεληβασάκης, ετών 81.
- Την 24-5-2009 απεβίωσε και ετάφη στην Πλάτη η Ευαγγελία Ιωάννου Γαλιτσιάκη, ετών 92.
- Την 26-5-2009 απεβίωσε και ετάφη στον Άγιο Γεώργιο ο Στυλιανός Αντωνίου Παναγιωτάκης, ετών 79.
- Την 1-6-2009 απεβίωσε και ετάφη στο Ψυχρό η Μαρία Ιωάννου Ξεζωνάκη., ετών 91.
- Την 4-6-2009 απεβίωσε και ετάφη στον Άγιο Γεώργιο ο Ευάγγελος Εμμανουήλ Ψαρουδάκης, ετών 85.
- Την 10-6-2009 απεβίωσε και ετάφη στο Τζερμιάδων ο Κωνσταντίνος Ιωάννου Βογιάκης, ετών 80.
- Την 23-6-2009 απεβίωσε και ετάφη στον Άγιο Γεώργιο Εμμανουήλ Γεωργίου Σπανάκης, ετών 89.

Η ΛηΓιαρχος Στυλιανή Αρ. Διαβινα

Το Γηροκομείο Οροπεδίου Λασιθίου (Παναγιά η Γερρόντισσα) αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα και για το σκοπό αυτό καλούμε όλους του Οροπεδιώτες να το ενισχύσουν οικονομικά. Οι λογαριασμοί που μπορείτε να καταθέσετε χρήματα είναι οι ακόλουθοι:
Αγροτική Τράπεζα: 1650300202615
Παγκρήτια: 113052

- Στις 24 Μαΐου πέθανε και κηδεύτηκε στην Πλάτη, η **Ευαγγελία χήρα Γεωργίου Γαλιτσιάκη**, το γένος Χαραθαμπάκη, σε ηλικία 91 ετών. Ας είναι αιωνία η μνήμη της.

Ο αδερφός της Χαραθαμπάκης Νικόλαος, στη μνήμη της, προσέφερε στον ΔΙΚΤΑΙΟ το ποσό των 100 Ευρώ.

- Ο **Γεώργιος Μενελίδου Γαρυφαλιάκης**, στις 30-4-2009 έφυγε από κοντά μας για την αιωνία ζωή. Γεννήθηκε στη Πλάτη το 1925, σπούδασε οικονομικά και είχε λαμπρή επαγγελματική σταδιοδρομία. Ήταν από τα ιδρυτικά μέλη του Συλλόγου Λασιθιωτών « Ο ΔΙΚΤΑΙΟΣ», τον οποίο υπηρέτησε με αφοσίωση και αγάπη. Συμμετείχε μέχρι το τέλος της ζωής του στα πολιτιστικά δρώμενα του Συλλόγου μας και στις Γενικές Συνελεύσεις πάντα είχε να διατυπώσει τις δικές τους σκέψεις και προτάσεις για την πρόοδο και την περαιτέρω βελτίωση των όρων λειτουργίας του Συλλόγου μας. Η προσφορά του ήταν σημαντική. Θα τον θυμόμαστε πάντα. Στους οικείους του εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια. **Ας είναι αιωνία η μνήμη του. «Τα παιδιά της Πλάτης»**

**«ΟΤΑΝ ΣΒΗΝΕΙ Η ΖΩΗ»
 ΜΑΡΙΝΑ ΣΤΕΦ. ΞΕΖΟΝΑΚΗ
 ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΣΑ Μ. ΧΑΛΑΜΠΑΛΑΚΗ**

Ήταν θεία προσταγή άμεσα εκτελεστέη και ήταν τα μέσα, αδύνατα να την μεταηλλάξουν..., παρά τους την προσπάθεια για να την ανατάξουν... Βαθύ όμως το μαχαίρωμα και πως θα το βαστάξω; και τώρα «ΔΙΚΤΗ» μου, ζητώ στις στήθες σου να βρω το καταφύγιο τον νόνο μου να χαράξω. Ήταν πρώτη του μηνός Ιουνίου του 2009 και ο μήνας πάλη αυτός, που πριν έξι χρόνια αρπάζοντας από τα χέρια μας το πιο πατρειυτό αδελφί τον ΜΑΝΩΛΗ, μας είχε βαθεί πηλώσει και αγιάτρευτα, και τώρα πάλη όρμησε και άρπαξε τη μεγάλη μας αδελφή ΜΑΡΙΚΑ, τη ΔΑΣΚΑΛΑ, όπως την ήξεραν μικροί μεγάλοι, που ήταν ο στυλιος του σπιτιού και της οικογένειας μας μετά από την ολοκληρωτική ορφάνεια, που είχαμε ζήσει, όταν και τότε ξαφνικά και πρόωρα είχαμε χάσει: ΠΑΤΕΡΑ και ΜΗΤΕΡΑ, αφήνοντας της σαν πρωτοπόρη τη συντροφιά τα δύο μικρότερα αδελφια: ΔΑΝΑΗ και ΜΑΝΩΛΗ με όλη τους φροντίδα... Τραβούσε πάντα θαρρετά όλη την ανηφόρα, αγόγγυστα αήθα και με αγωγή, γιατί πάντα επρόσμενε και ήθελε επιτυχία... Βαρύ το φορτίο, που ζητούσε θέληση, υπομονή απ' όποιον το τραβούσε... Σε κάθε σπιτικό, όσα αδελφια υπάρχουνε, είθε να είναι πάντα αγαπημένα... Ευτύχησε να φθάσει στην κορυφογραμμή και να ολοκληρώσει με τη δικιά της οικογένεια, συντροφιασμένη από ένα σύζυγο πιστό, επίσης διαλεχτό, τον ΣΤΕΦΑΝΟ ΞΕΖΟΝΑΚΗ, επίσης δάσκαλος κι εκείνος και με το μονάκριβο παιδί τους ΠΙΑΝΝΗ, που τους έδιδε χαρά και κέφι, και θέληση για να δημιουργήσουν, και τον χώρο που έζησαν να τον τιμήσουν. Πολλές υπήρξαν οι σειρές της νεότητας, που έτυχαν να έχουν τους δύο αυτούς δασκάλους και που πάντα μνημονεύουν, όσα έμαθαν και έζησαν κοντά τους και που προσπαθούνε τα βιώματα αυτά, να τα μεταδώσουν, αν είναι δυνατό, στα ειδικά παιδιά τους. Τον λόγο για, τον τομέα αυτό, τον έχουν ΕΚΕΙΝΑ, από τα πόστα όπου βρίσκονται και μπορούν και μιλούν. Έγραψαν στο κόσμο, που γνώρισαν ιστορία. Την ώρα όμως της χαράς, τους βρήκε τρικυμία και αποφράδα άρχισε άσχη-

Αν αληθεύει ο λόγος ότι «τον αγαπά ο Θεός παιδεύει» πρέπει να σ' αγαπούσε παρά πολύ ο Θεός, γιατί όλη σου η ζωή ήταν ατέλειωτη παιδωμή. Φτώχεια, στερήσεις, ατυχίες, αναποδιές, αρρώστιες. Δεν υπήρξε καμία σοβαρή ασθένεια που να μην σε κτυπήσει. Εγκεφαλικά, καρκίνος, άνοια. Κι όμως όλα τα παραπάνω κακά τα αντιμετώπιζες με κουράγιο, γαλήνη ψυχής και υπομονή. Δόξα σοι ο Θεός ήταν πάντα η απάντησή σου σε όσους σε ρωτούσαν για τα πάθη σου. Έβαζες στην άκρη το δικό σου Γοηγοθά και λιπόσουν για τα βάζα να τον άληθω. Ταπεινώσεσ μάνα πολύ τον εαυτό σου, για να υψώσεις τα παιδιά σου. Έγινες χαλί για να πατούν άληθοι επάνω σου. Έγινες συχνά ζητιάννα, για να βοηθήσεις άληθους ζητιάνους. Δεν γνωρίζουμε με ποια κριτήρια αναγνωρίζονται οι άγιοι από την Εκκλησία, αλλά για μας τα παιδιά σου υπήρξε πραγματικά άγια γυναίκα. Στην ψυχή σου περίσσευε η αγάπη και έλειπε ολόθελα το μίσος. Η θεοσεβεία σου ήταν γνωστή σε όλο το χωριό. Το αίσθημα δικαίου που σε διακατείχε ήταν παροιμιώδες. Όταν μοίραζες στα δύο τα καλνταρικά που συγκέντρωνε λέγοντας τα κήλιντα ο γιος σου με κάποιο συνομήλικό του, προτιμούσε να αδικήσεις το παιδί σου για να μην παραπονεθεί το ξένο παιδί. Ποτέ δεν κατηγόρησε, ούτε κουτσομπολιέψες κανένα. Ποτέ δεν αντάλλαξεσ κακό λόγο με κανέ-

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Μέσα σε ένα σύντομο χρόνο έφυγαν από την ζωή συχωριανοί και στενοί συγγενείς με τους οποίους με συνδέανε κοινά βιώματα από την παιδική μου ηλικία: Ο Κωστής Τζιρακης ,ο γνωστός Τζιρόκωστας που στη νεαρή ηλικία φημιζόταν ο πιο όμορφος και λεβεντόκορμος νέος που με την μικρόσωμη και καθοσυνάτη Χριστίνα άφησαν παιδιά και εγγόνια. Η Μαρία του Δερμιτζη, σύζυγος του Δημήτρη Ανυφαντάκη που κι οι δυο τους ήταν μια ανάσα ζωής στην κάτω γειτονιά ,την Αγιά Σεμνή, φιλότιμοι και καθοσυνάτοι έφυγαν κι οι δυο τους .(τα παιδιά τους Γιάννης και Κώστας με τις οικογένειες τους ζουν στο Ηράκλειο). Η Πιπίνα Τζιρακη που από χρόνια διέμενε στο

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΡΟΝΑΚΗΣ

Μάιος 2009. Σε λίγο τελειώνει και μαζί του πάλη ένας χωριανός από το Ψυχρό, ένας συμπολίτης μας, ο Γεώργιος Χρονάκης (κοινά γνωστός «ΚΑΡΑΣ») απεχώρησε και εκείνος από τον αγώνα της ζωής και από τις προσπάθειες να ζήσει, που τον έφεραν να εγκαταλείπει το ΨΥΧΡΟ, για να ζήσει στο Ηράκλειο, νομίζοντας το, σαν χώρο σιγουριάς... Όμως το γραμμένο τον κυνηγούσε και η προσταγή έφθασε!! με το θλιβερό μήνυμα, που η καμπάνα του χωριού έδωσε: Πέθανε «Ο ΚΑΡΑΣ»... Τι κρίμα. Ένας πάλη έφυγε από τους λίγους. Όλο και λιγοστεύουν οι συμπολίτες, θλιβερά διαπίστωση. Κάθε χαμός κι ένας πόνος και για την οικογένεια και για τους συμπολίτες. Τώρα που ξεκουραζότανε στις ανέσεις του, έφυγε...

μη ιστορία... Μεσ τη φουρτούνα χάσαμε πρώτα τον αδελφό μας και στη συνέχεια κοντά και τον γαμπρό μας τον ΣΤΕΦΑΝΟ, τον άνθρωπο του σπιτιού μας. Κι ΕΚΕΙΝΗ πάντα μονολογούσε και έκλαιγε αυτή τη συμφορά μας, τους λόγους που πονούσε. Ζούσε όμως μέσα σε στοργή, αγάπη και έγνοια και φροντίδα, που τόσο απλόχερα γύρω της έδιδε το παιδί της. Δεν ένοιωσε ούτε έλλειψη παρουσίας, ούτε πίκρα λησμονιάς, ούτε αδιαφορία, ούτε τον φόβο μοναξιάς και όμως Μ'ΕΣΑ σ' αυτή τη ΖΕΣΤΑΣΙΑ... έπεσε πάνω της παράξενη κι απρόσμενη και ξαφνική ΚΑΤΑΓΙΓΔΑ και την άρπαξε μέσα από την αγκαλιά μας και μέσα στο πρώτο εικοσιτετράωρο της Πρώτης Ιουνίου μέσα στο ΓΕΝΙΚΟ ΚΡΑΤΙΚΟ Νοσοκομείο Αθηνών μέσα στα χέρια των γιατρών και τα μηχανήματα έσβησε κάθε ελπίδα. Δεν την φροντίζουμε τώρα πια, μα και δεν την ακούμε. Δεν την βρίσκουμε πουθενά, όσο κι αν τη ζητούμε, όσο και αν τη γυρεύουμε... Τώρα μόνο τη ΘΡΗΝΟΥΜΕ!!! Πήγαινε αδελφή μου στο Καλό είθε ΕΚΕΙ, μεσ την αιωνιότητα!! Αληθινά:να υπάρχουν;; όσοι μας έφυγαν; μας λείπουν... Είθε να είναι αληθινό!! και να συναντηθούμε... Όρκο πιστό σου δίνω: Όσο θα ζω, θα σκέπτομαι: ΔΕΝ ΘΑ ΣΕ ΛΗΣΜΟΝΗΣΩ... ΟΤΙ ΑΓΑΠΟΥΣΕΣ-ΛΑΤΡΕΥΕΣ ΕΓΩ ΘΑ ΤΑ ΦΡΟΝΤΙΖΩ

ΔΑΝΑΗ
 Κλίνω το κεφάλι μπρος στη Θεότητα!! Γονατίζω στη μνήμη των Γονέων μου και των αδελφών μου. Σέβομαι την Επιστήμη και την έδρα του Δασκάλου και Ερευνητή του και Εύχομαι να ανοίγουν και δρόμους και να βρίσκουν τρόπο, δύναμη πολλή, τα μέσα να πληθύνουν για να ΧΑΡΙΖΟΥΝ πιο πολλή ΖΩΗ στους ανθρώπους... **ΔΑΝΑΗ ΧΑΛΑΜΠΑΛΑΚΗ**

Η Δανάη Χαλαμπαλάκη, στη μνήμη της αδελφής της, προσέφερε στο ΔΙΚΤΑΙΟ το ποσό των 50 ευρώ.

ΜΗΤΕΡΑ

σαν εσένα άτομο. Οι χωριανοί σου μάνα τα γνωρίζουν όλα αυτά και σε κατευοδώσουν σήμερα με ειλικρινή δάκρυα λύπης. Το χωριό τους χάνει σήμερα ίσως το πιο άκακο άτομο. Μένουν όμως ολοζώντανα τα καλά στοιχεία που άφησε το πέρασμά σου από το μάταιο ετούτο κόσμο. Εμείς, τα παιδιά σου, σ' ευχαριστούμε για ό,τι έκαμες για μας και σου ορκιζόμαστε ότι δεν θα σε ξεχάσουμε ποτέ. Καλό σου κατευοδίο, αγαπημένη μας μονούλα και καλή αντάμωση, κάποια στιγμή. **Εμμανουήλ Συμιανάκης Συντ./χος εκπαιδευτικός**

ΔΙΟΡΘΩΣΗ
 Η Συντακτική Επιτροπή της «ΔΙΚΤΗΣ» επιθυμεί να εκφράσει τη συγνώμη της για την λάθος καταχώρηση στο προηγούμενο φύλλο της εφημερίδας μας του ονόματος της αγαπητής σε όλους εκλιπούσης Μαρμακεθιανάκης Χρυσάνθης, κόρης του Γεωργίου και Μαρίας Ματθαίικη, συζύγου του Μαρμακεθιανάκη Εμμανουήλ. Η ζωή της ήταν ένα λαμπρό παράδειγμα αγάπης και αφοσίωσης και η μνήμη της θα γεμίζει με καθοσύνη τις ψυχές όσων την γνώρισαν.

Φράγματος Αποσελήμη συνέχεια...

ΕΡΩΤΗΣΗ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΘΕΜΑ: Αντι να «εισπράττουν» αντισταθμιστικά οφέλη, άρχισαν να υφίστανται τις αρνητικές συνέπειες οι κάτοικοι του Οροπεδίου και της ευρύτερης περιοχής του φράγματος Αποσελήμη.

Επώνυμα άρθρα άρχισαν να δημοσιεύονται στον τοπικό τύπο του Ηρακλείου («ΠΑΤΡΙΣ», 18/6/09), στα οποία με ειρωνικό τρόπο καταγράφεται η ασυνέπεια της πολιτείας σε ό,τι αφορά το φράγμα του Αποσελήμη.

Τα αντισταθμιστικά οφέλη έγιναν «άπιαστα πουλιά», ενώ οι αρνητικές επιπτώσεις άρχισαν να γίνονται ορατές, αφού η ταλαιπωρία των κατοίκων της άνωθεν του φράγματος περιοχής για να μετακινηθούν από και προς το Ηράκλειο μεγιστοποιήθηκε, με δεδομένη τη μείωση της ταχύτητας του νέου δρόμου και την αύξηση της απόστασης.

Επιπλέον, ο κίνδυνος να στερέψουν οι γεωτρήσεις της επαρχίας Πεδιάδας δυτικά των Λασιθιωτικών βουνών είναι ορατός αν ακυρωθεί η λειτουργία του χώνου.

Επειδή όλες αυτές οι πρακτικές, σε συνδιασμό με προβληματικά και ελλιπή έργα, που διαταράσσουν τις ισορροπίες της φύσης και δεν εξυπηρετούν τις μελλοντικές ανάγκες των κατοίκων, δημιουργούν προβλήματα αξιοπιστίας ενός ευνομούμενου κράτους,

ΕΡΩΤΑΤΑΙ

Ο κ. Υπουργός:

Αν προτίθεται να παρέμβει προκειμένου να ολοκληρωθούν το συντομότερο δυνατόν τα προβλεπόμενα έργα, σύμφωνα με τους κανόνες της τέχνης και της επιστήμης, χωρίς να διαταράσσουν τις ισορροπίες της φύσης αλλά και τις μελλοντικές ανάγκες των κατοίκων των περιοχών που πλήττονται.

30-6-2009

Οι ερωτώντες βουλευτές

Μανόλης Στρατάκης

Μιχάλης Καρχιμάκης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Χαριλάου Τρικούπη 182
10178 Αθήνα τηλ. 6467912

Αθήνα 10.7.2009
Αρ. Πρωτ. 2332/2325/2404
571/574/575

Προς τη
Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου

Τμήμα Ερωτήσεων/ΑΚΕ
Ερωτήσεων &
Αναφορών

ΘΕΜΑ: Φράγμα Αποσελήμη

- ΣΧΕΤ.: 1) Η Ερώτηση/ΑΚΕ 304/10/17.6.2009 που κατέθεσε στη Βουλή, ο Βουλευτής κ. Βασίλης Κεγκέρογλου
2) Η Ερώτηση 45/17.6.2009 που κατέθεσε στη Βουλή, ο Βουλευτής κ. Μανόλης Στρατάκης
3) Η Ερώτηση 125430.6.2009 που κατέθεσαν στη Βουλή, οι Βουλευτές κ.κ. Μανόλης Στρατάκης και Βασίλης Κεγκέρογλου
4) Η ΠΑΒ 111/19.6.2009 που κατέθεσε στη Βουλή, ο Βουλευτής κ. Μιχάλης Καρχιμάκης
5) Η ΠΑΒ 127/23.6.2009 που κατέθεσε στη Βουλή, ο Βουλευτής κ. Μιχάλης Καρχιμάκης
6) Η ΠΑΒ 149/23.6.2009 που κατέθεσε στη Βουλή, ο Βουλευτής κ. Μιχάλης Καρχιμάκης

- ΚΟΙΝ.: 1) Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών - Γραφείο Υπουργού
2) Υπουργείο Εσωτερικών - Γραφείο Υπουργού
3) Βουλευτή κ. Βασίλη Κεγκέρογλου
4) Βουλευτή κ. Μανόλη Στρατάκη
5) Βουλευτή κ. Μιχάλη Καρχιμάκη

Σε απάντηση των ανωτέρω σχετικών Ερωτήσεων και Αναφορών και σύμφωνα με τα στοιχεία των αρμόδιων Υπηρεσιών, σας γνωρίζουμε τα εξής:

1. Η πρόσθετη χρηματοδότηση η οποία περιλαμβάνεται στην εγκριθείσα ΣΑΕ 076/3 των Υδρευσεων και Αποχετεύσεων, αφορά στην εκτέλεση των παρακάτω εργασιών:

1.1 Των προσθέτων εργασιών που απαιτούνται λόγω αύξησης του μήκους και της διατομής της σήραγγας για την εκτροπή των νερών του Οροπεδίου Λασιθίου. Οι αυξήσεις αυτές επιβλήθηκαν λόγω των Περιβαλλοντικών όρων του έργου.

1.2 Της επέκτασης του δικτύου ύδρευσης στις τουριστικές περιοχές του Ν. Λασιθίου (Σίση, Μίλατος, Εθούντα, κλπ.) προϋπολογισμού άνω των 20.000.000,00 Ευρώ. Το έργο αυτό, το οποίο αποτελεί νέα εργολαβία, θα δημοπρατηθεί από το Υπουργείο μας σύντομα μετά την αναμόρφωση, επικαιροποίηση και έγκριση των τευχών δημοπρατήσεως της εργολαβίας.

1.3 Οι παραπάνω εργασίες δεν ανατρέπουν τον γενικό σχεδιασμό των έργων ύδρευσης από το φράγμα Αποσελήμη, ούτε αφορούν την αύξηση της ποσότητας του νερού για τον εμπλουτισμό της λίμνης του Αποσελήμη αλλά μόνο στην αλλαγή του τρόπου μεταφοράς (τροποποίηση της διατομής της σήραγγας εκτροπής, αύξηση του μήκους της σε 3,5 χλμ. πλημμυρικών νερών του Οροπεδίου Λασιθίου, όπως αυτά έχουν προσδιοριστεί από την αρχική μελέτη του φράγματος Αποσελήμη.

Σχετικά με την ολοκλήρωση του όλου έργου, που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Συνοχής της Ε.Ε., το οποίο εκτελείται με δύο (2) εργολαβίες, σας πληροφορούμε ότι αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2011.

2. Πορεία εργασιών

Αναλυτικότερα τώρα:

2.1 Η σύμβαση της πρώτης εργολαβίας, υπογράφηκε στις 30-6-2005. Υπήρξαν καθυστερήσεις που δεν οφείλονταν αποκλειστικά στον Ανάδοχο του έργου, αλλά και σε προσφυγές στο ΣτΕ, σε καθυστέρηση δικαστικών αποφάσεων για απαλλοτριώσεις, αρχαιολογία κ.λπ. και έτσι το έργο εξεπλάσσει σήμερα με ικανοποιητικούς ρυθμούς και αναμένεται να ολοκληρωθεί στο 1ο τρίμηνο του 2010.

2.2 Η δεύτερη εργολαβία, η σύμβαση της οποίας υπογράφηκε στις 24-10-2006, εξεπλάσσει με

αργούς ρυθμούς, ιδίως λόγω των περιορισμών της ΚΥΑ των περιβαλλοντικών όρων, που επέτρεπαν εργασίες στο φαράγγι των Γωνιών μόνο για 4 μήνες το χρόνο. Μετά την πρόταση του αναδόχου, για αύξηση του μήκους της σήραγγας στο φαράγγι των Γωνιών σε 3,5 km και τη διάνοξη της με μηχανήματα οδομέτωσης κοπής (TBM) και που θα οδηγήσει τα νερά του Οροπεδίου Λασιθίου στο Φράγμα Αποσελήμη, το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2011.

Με την παραπάνω αύξηση του μήκους της σήραγγας η διάνοξη της σήραγγας με TBM, εφόσον εγκριθεί, μπορεί να γίνεται καθόλη τη διάρκεια του χρόνου και όχι μόνο για 4 μήνες και μάλιστα Φθινόπωρο - Χειμώνα.

Η λύση κρίνεται φιλική προς το περιβάλλον, τεχνικά άρτια και μπορεί να δώσει χρονική ώθηση στην εκτέλεση του έργου.

3. Επιπρόσθετα προετοιμάζεται η επικαιροποίηση της μελέτης και των τευχών δημοπρατήσεως (όπως προβλέπει ο Ν. 3316/2005) για την ανάθεση της εργολαβίας, για την επέκταση του υδραγωγείου του φράγματος Αποσελήμη προς τις τουριστικές περιοχές, Νεάπολη, Σίσι, Μίλατο, Εθούντα κ.λπ. του Ν. Λασιθίου, προϋπολογισμού περίπου 20.000.000 €, με ήδη διασφαλισμένη πίστωση στην προαναφερόμενη ΣΑΕ 076/3.

4. Το ΥΠΕΧΩΔΕ, με το αρ. πρωτ. Δ6/1634/19/6.2009 έγγραφό του, απέστειλε απάντηση στον Δήμαρχο Οροπεδίου Λασιθίου, σχετικά με το θιγόμενο θέμα, το οποίο επισυνάπτεται σε Αναφορά του κ. Βουλευτή.

5. Τα Τεχνικά Δελτία που συνόδευσαν την σχετική πρόταση του Υπουργείου, με την προαναφερόμενη αιτιολόγηση, βρίσκονται στις αρμόδιες Υπηρεσίες (Διεύθυνση Έργων Ύδρευσης & Αποχέτευσης (Δ6) & Διεύθυνση Προγράμματος Πρότυπων & Διεθνών Σχέσεων (Δ11), και είναι στην διάθεσή σας.

Λιμνοδεξαμενή Αγίου Γεωργίου.

6. Η αρμόδια υπηρεσία του έργου (ΕΥΔΕ Ηρακλείου) ζήτησε με έγγραφό της, σε απάντηση του εγγράφου της αναδόχου, την άμεση έναρξη των εργασιών και η ανάδοχος του έργου «Λιμνοδεξαμενή Αγίου Γεωργίου Οροπεδίου Λασιθίου», με την επωνυμία ΚΑΣΤΩΡ Α.Ε., έχει κάνει έναρξη εργασιών εγκατάστασης εργοταξίου και καθαρισμών.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Θ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Γράμματα αναγνωστών

Αγαπητέ Γιώργο,

Σε ευχαριστώ για τη δημοσίευση του γράμματός μου. Νομίζω όμως ότι δεν χρειαζόταν το –σε λίαν υπεραιμυντικό πνεύμα– σημείωμα που παρέθεσες. Άλλωστε το μήνυμά που βγαίνει νομίζω από τη παρέμβασή μου δεν ήταν η απόδοση τυχόν ευθυνών στο Δ.Σ. του συλλόγου, αλλά το να τοποθετηθώ για μια ακόμη φορά δημοσίως το αποτρόπαιο και εγκληματικό έργο του «ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΕΛΕΜΗ». Και να πω ότι επείγει επιτέλους να κινηθούμε και να κάνουμε κάτι.

Πάντως εσένα προσωπικά, αγαπητέ Γιώργο Μακράκη από το Καμινάκι, οφείλω να σου αναγνωρίσω κάτι που δεν έχουν κάνει άλλοι: ότι εσύ απ' όσο ξέρω, είσαι ο μόνος άλλοθς συμπατριώτης που έχεις δημόσια τοποθετηθεί επώνυμα πάνω στο θέμα του «ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΕΛΕΜΗ». Δυστυχώς όμως οι υπόλοιποι επώνυμοι Λασιθιώτες προτιμούν την «σιγήν του ιχθύος»...! Γιατί άραγε;

Τέλος, μου άρεσε η τοποθέτησή σου στη στήλη ΖΗΤΗΜΑ. Θέλει «αρετήν και (ιδίως) ΤΟΛΜΗ η Ελευθερία». Δεν φοβάμαι να πω αυτό που θεωρώ δίκαιο για το ν-τόπο και τους συμπατριώτες μου και σίγουρα – και παρά τα απειλητικά τηλεφωνήματα – δεν θα σταματήσω να το κάνω!

Ελπίζω και άλλοι Λασιθιώτες να πάρουν μέρος σε αυτό το δημόσιο διάλογο που εγκάλεσε σχετικά με το θέμα του «ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΕΛΕΜΗ» ώστε επιτέλους να μάθουμε «τι ακριβώς σχεδιάζεται να γίνει» και εμείς μετά να πράξουμε δεόντως.

Με πατριωτικές ευχές,
Δρ Νίκος Γραμματικάκης

Αγαπητέ Πρόεδρε του Δικταίου

Συγχαίρω εσένα και την συντακτική επιτροπή της ΔΙΚΤΗΣ για την ποιότητα της εφημερίδας του Συλλόγου μας.

Είναι μια ένεση επικοινωνίας ανάμεσα στους Λασιθιώτες και ένα όργανο αγώνα για τα συμφέροντα του Οροπεδίου και των εναπομεινάντων κατοίκων του.

Σοφοκλής Τζιράκης
πρώην Πρόεδρος Δικταίου

Μην ξεχάσετε τη συνδρομή

σας για τη «ΔΙΚΤΗ»

Αριθμός Λογαριασμού:

Αγροτική Τράπεζα

165 04 003041 29

(Την απόδειξη με το ονοματεπώνυμό σας να αποστέλλετε στο ΦΑΞ 2105247136)

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

"Η Δίκη"

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΑΣΙΘΙΩΤΩΝ

"Ο ΔΙΚΤΑΙΟΣ"

ΓΡΑΦΕΙΑ:

ΑΓ. ΚΩΝ/ΝΟΥ 39 10437 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ. 210 5247136

Εκδότης-Υπεύθυνος:

Γεώργιος Μακράκης

Πρόεδρος Δ.Σ. Τηλ.: 6973309354

e-mail: makrakis3@gmail.com

makrakis@ergasiakos.gr

Συντακτική επιτροπή:

Γεώργιος Μακράκης,

Γεώργιος Εργαζάκης,

Νίκη Κρασσανάκη,

Ιωάννης Ρογδάκης

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ:

Ν.Γ. Παπαδόπουλος

Ε. Γιάνναρη 5, 11853 Αθήνα

ΤΗΛ. 210 3468268 FAX 210 3467155

Η ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

(4η συνέχεια)

Μιχάλης Κασσωτάκης

Γιάννης Καραβαλιάκης

2.5. Το αυτοτελές εξατάξιο Γυμνάσιο Τζεργιάδω

Αμέσως μετά τη σύσταση του Παραρτήματος του Γυμνασίου Νεαπόλεως άρχισαν οι ενέργειες των κατοίκων του Οροπεδίου για τη μετατροπή του σε πλήρες αυτοτελές Γυμνάσιο. Οι ενέργειες αυτές καρποφόρησαν τελικά. Το 1961, ιδρύθηκε πλήρες Αγροτικό¹ Γυμνάσιο στο Οροπέδιο Λασιθίου. Το έργο αυτό υπήρξε αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας όλων των Λασιθιωτών. Ιδιαίτερα σημαντική, όμως, υπήρξε η συμβολή των εξής προσώπων:

- του Παναγιώτη Ανυφαντάκη, φιλόλογου καθηγητή από το Τζεργιάδω, που αφιέρωσε όλη του τη ζωή στη δημιουργία του σχολείου αυτού και στη μόρφωση των παιδιών του Οροπεδίου Λασιθίου, εφαρμόζοντας μια πρωτόγνωη Παιδαγωγική, στην οποία είχε θέση ακόμη και το ξύλο. Την εξευγέτιζε, όμως, η πραγματική του αγάπη προς τα λασιθιωτόπουλα και το γνήσιο ενδιαφέρον του γι' αυτά, που τα θεωρούσε όλα παιδιά του, αφού ο ίδιος δεν ευτύχησε να αποκτήσει δικά του βιολογικά τέκνα.

- του Αριστοτέλη Γραμματικάκη, Εκδότη και Διευθυντή της εφημερίδας του Ηρακλείου «Μεσόγειος», που καταγόταν, επίσης, από το Τζεργιάδω. Φανατικός οροπεδιώτης και ευαίσθητος, γενικά, στα προβλήματα της γενέτειράς του, ιδιαίτερα δε σ'αυτά που αφορούσαν στην παιδεία των συμπατριωτών του, χρησιμοποίησε όλη του την επιρροή στην τότε κυβέρνηση και συνέβαλε αποφασιστικά στην ίδρυση Γυμνασίου στο Οροπέδιο Λασιθίου.

Η εξέλιξη του μαθητικού δυναμικού του αυτοτελούς εξατάξιου Γυμνασίου Τζεργιάδω φαίνεται στον πίνακα 9.

Πίνακας 9

Το μαθητικό δυναμικό του εξατάξιου Γυμνασίου Τζεργιάδω

Σχολικό έτος	Μαθητές
1961-62	182
1962-63	332
1963-64	346
1964-65	(139+230*) 369
1965-66	(109+107) 216
1966-67	110
1967-68	(150+140) 290
1968-69	426
1969-70	457
1970-71	476
1971-72	481
1972-73	482
1973-74	470
1974-75	494
1975-76	479

* Οι αριθμοί μέσα σε παρένθεση δηλώνουν την κατανομή των μαθητών στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο.

Το αυτοτελές εξατάξιο Γυμνάσιο του Τζεργιάδω στελεχώσαν αξιόλογοι καθηγητές, οι οποίοι με το διδακτικό τους έργο βοήθησαν πολλά λασιθιωτόπουλα να σπουδάσουν και να αναδειχθούν σε διαπρεπείς επιστήμονες σε όλους σχεδόν τους

Μερικοί από τους καθηγητές του αυτοτελούς Γυμνασίου Τζεργιάδω στις αρχές της δεκαετίας του 1960 (κατά σειρά στην πρώτη γραμμή από αριστερά Γεώργιος Τζιράκης, Εμμανουήλ Βασιλιάκης, Νικόλαος Τσαμάνδουρας, στη δεύτερη γραμμή Νικόλαος Καρχιλιάνης-Λαμπράκης, Γεώργιος Τσαγκαράκης, Δημήτριος Φινοκαλιώτης . και Παύλος Κουμαρτζής). (Φωτογρ. Μιχ. Κασσωτάκης)

Μαθητές και μαθήτριες της Στ' τάξης του 6τάξιου Γυμνασίου Τζεργιάδω κατά το σχολικό έτος 1963-64 με το Γυμνασιάρχη Δημήτριο Φινοκαλιώτη Δημ. και τους καθηγητές Γεώργιο Αναγνωστάκη και Εμμανουήλ Βασιλιάκη (Φωτογρ. Μιχάλη Κασσωτάκη)

τομείς της Επιστήμης.

Τον αξιόλογο Παναγιώτη Ανυφαντάκη διαδέχθηκε στη Διεύθυνση του Γυμνασίου, για μικρό χρονικό διάστημα, ο Δημήτριος Σιωμόπουλος και ακολούθησαν: ο μαθηματικός Δημήτριος Φινοκαλιώτης, από τη Φουρνή, ο Εμμανουήλ Ταβιάς, από την Κριτσά, ο Αθανάσιος Μπουρλής, ο Νικόλαος Οικονομάκης και ο Γεώργιος Καφετζής.

Ανάμεσα στους καθηγητές της περιόδου της αυτοτελούς λειτουργίας του εξατάξιου Γυμνασίου Τζεργιάδω² περιλαμβάνονται κατά χρονολογική σειρά³: οι **φιλόλογοι**: Νικόλαος Τσαμάνδουρας, Εμμανουήλ Βασιλιάκης, Γεώργιος Τσαγκαρά-

Μαθητές του εξατάξιου Γυμνασίου Τζεργιάδω στις αρχές της δεκαετίας του 1960. (Φωτογρ. Μιχ. Κασσωτάκης)

κης, Ασπασία Χατζηδάκη, Νικόλαος Ρεμεδιάκης, Μερόπη Χρυσάλλη, Νικόλαος Δερμιτζάκης, Σταυρούλα Τραντά, Γεώργιος Αικατερινίδης, Μαρία Αγιουμριανάκη, Αντώνιος Αρχοντάκης, Ευαγγελία Πρατσιανάκη, Μιχαήλ Κατσάρης, Ευαγγελία Χειρακάκη, Αγγελική Κοζύρη, Γεώργιος Τζανόπουλος, Σταύρος Βλάχακης, Γεώργιος Γεροντής, Σταύρος Φουκαράκης, Ελένη Στραταριδάκη, Μαρία Περογιαννάκη, Πηνελόπη Μαυροειδή, Μανόλης Ανδρουλιάκης, Κωνσταντίνος Δήμου και Κωνσταντίνος Μακρής· οι **θεολόγοι**: Αικατερίνη Μαυροειδή-Τσαμάνδουρα, Παύλος Κουμαρτζής, ιερέας στο Τζεργιάδω, Γεώργιος Αναγνωστάκης, Νικόλαος Γιαντζάκης, Μιχαήλ Μαμαντάκης και Ευάγγελος Βόμβας· οι **μαθηματικοί**: Γεώργιος Μαλανδράκης, Μιχαήλ Σταφυλιάκης, Νικόλαος Τουρκοχωρίτης, Σοφοκλής Καμίνης, Νικόλαος Παπαδάκης, Εμμανουήλ Σφακιανάκης, Αικατερίνη Καπετανάκη, Χρυσούλα Σαρρή και Μαρία Κανέτου, οι **φυσικοί**: Γεώργιος Τζιράκης, Σταύρος Αρακαδάκης (πηγαίνονταν από τον Άγιο Νικόλαο), Ειρήνη Βελιδάκη, Εμμανουήλ Λυδάκης, Παρασκευή Ξενάκη, Μαρία Μαρράκη, Γεώργιος Μαυροκουκουλιάκης και Αικατερίνη Χριστοδοπούλη· η **καθηγήτρια Γαλλικών** Ροζαλία Γαλιάνη· ο **καθηγητής Γαλλικών** Ελευθέριος Φουρναράκης· οι **γυμναστές**: Νικόλαος Καρχιλιάνης, που άλληξε αργότερα το επίθετο του σε Λαμπράκης, Αλέξανδρος Δραμυτινός, Γεώργιος Χατζάκης και Μιχαήλ Κοντοθαϊμάκης· οι **καθηγήτριες οικοκυρικών**: Ελένη Κόρακα, Άννα Δατσέρη

Για τη μερική αντιμετώπιση των προβλημάτων της καθημερινής μετακίνησης των μαθητών του Γυμνασίου Τζεργιάδω ζητήθηκε επανειλημμένα η ανέγερση οικοτροφείου στην κωμόπολη αυτή. Αλληπάλληλα διαβήματα έγιναν για το σκοπό αυτό προς το Εθνικό Ίδρυμα «Βασιλείου Παύλου», που είχε την αρμοδιότητα στα θέματα αυτά⁴. Η ανέγερση, όμως, του οικοτροφείου καθυστερούσε, αν και είχε ενταχθεί από το 1974 στο σχετικό πρόγραμμα του παραπάνω ιδρύματος (βλ. το υπ' αριθμ. 725/46/16421/13-8-1974 έγγραφο του Εθνικού Ιδρύματος προς τη Γενική Διεύθυνση του Γραφείου του Πρωθυπουργού). Το οικοτροφείο κτίστηκε, τελικά, από το Εθνικό Ίδρυμα στα τέλη της δεκαετίας του 1970, ουδέποτε, όμως, λειτούργησε και λόγω της μείωσης των μαθητών, αλλά και λόγω της δρομολόγησης στο μεταξύ βεωφορειών που μετέφεραν τους μαθητές από τα χωριά τους στο Τζεργιάδω. Τα κτίρια που αναγέρθηκαν γι' αυτό το σκοπό στέγασαν αργότερα το Κέντρο Υγείας και το Γηροκομείο του Οροπεδίου Λασιθίου.

2.6. Το Γυμνάσιο και το Λύκειο Τζεργιάδω

Με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1964, με την οποία τα 6τάξια Γυμνάσια της χώρας χωρίστηκαν σε τριετή Γυμνάσια και τριετή Λύκεια, διαίρεθηκε και το Γυμνάσιο Τζεργιάδω σε Γυμνάσιο και σε Λύκειο, τα οποία συνέχισαν να στεγάζονται στο κτίριο του παλιού εξατάξιου Γυμνασίου. Η διαίρεση αυτή καταργήθηκε κατά την περίοδο της δικτατορίας και επανήλθε με τη μεταρρύθμιση του 1976-77.

Το 1998, το Γενικό Λύκειο Τζεργιάδω μετονομάστηκε, ακολουθώντας τη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση Αρσένη, σε Ενιαίο Λύκειο και μετά το 2004 έγινε ξανά Γενικό Λύκειο Τζεργιάδω.⁵

Πίνακας 10

Κίνηση του μαθητικού δυναμικού των Γυμνασίων Τζεργιάδω και Αγίου Γεωργίου και του Λυκείου Τζεργιάδω από το 1976 μέχρι το 2007⁶

Σχολικά έτη	Γυμνάσιο Τζεργιάδω	Γυμνάσιο Αγ. Γεωργίου	Λύκειο Τζεργιάδω	Σύν.
1976-77	265	-	184	449
1977-78	233	-	148	381
1978-79	101	137	98	336
1979-80	112	151	124	387
1980-81	98	131	120	349
1981-82	79	139	139	337
1982-83	72	119	176	367
1983-84	81	100	169	350
1984-85	80	93	159	332
1985-86	80	80	137	297
1986-87	74	82	132	288
1987-88	73	78	122	273
1988-89	63	68	115	246
1989-90	56	71	113	240
1990-91	49	70	107	226
1991-92	51	69	104	224
1992-93	43	65	91	199
1993-94	42	64	71	177
1994-95	42	53	75	170
1995-96	36	43	73	152
1996-97	31	31	74	136
1997-98	23	29	61	113
1998-99	27	29	53	109
1999-00*	57	-	47	104
2000-01	53	-	38	91
2001-02	55	-	44	99
2002-03	58	-	39	97
2003-04	57	-	42	99
2004-05	55	-	38	93
2005-06	66	-	41	97
2006-07	50	-	52	102

*Έπαυσε να λειτουργεί το Γυμνάσιο του Αγίου Γεωργίου

Ως Διευθυντές του αυτοτελούς τριτάξιου Γυμνασίου μετά το 1976-77 χρημάτισαν κατά χρονολογική σειρά: ο θεολόγος Παύλος Κουμαρτζής, η φιλόλογος Μαρία Βισκαδουράκη, η φιλόλογος Ασπασία Χατζηδάκη, ο Δημήτριος Αντωνιάδης, ο καθηγητής των Γαλλικών Ελευθέριος Φουρναράκης, ο Σπυρίδων Κουφάκης, η Ασπασία Χατζηδάκη για δεύτερη φορά, ο Σταύρος Μαδεράκης, η φιλόλογος Μαρία Κανδηλάκη, η Ασπασία Χατζηδάκη για τρίτη φορά, ο μαθηματικός Εμμανουήλ Κλεισαρχάκης, ο θεολόγος Αντώνιος Δερμιτζάκης, ο φυσικός Στυλιανός Δεληατόλης, η φυσικός Γιαννούλα Βαθεργάκη και ο μαθηματικός Γεώργιος Ζηδιανάκης. Διευθυντές του Λυκείου, μετά το 1976-77 υπήρξαν κατά χρονολογική σειρά ο θεολόγος Παύλος Κουμαρτζής, ο φυσικός Ηλίας Καρύδης, ο Παύλος Κουμαρτζής για δεύτερη φορά και για πολλά χρόνια, ο μαθηματικός Γεώργιος Περαντώνης, ο φιλόλογος Θεοχάρης Πυθαρούλης, ο φυσικός Σταύρος Φιλιππάκης και ο θεολόγος Αντώνιος Δερμιτζάκης⁷.

Στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο Τζεργιάδω⁸ εργάστηκαν, εκτός

από πολλούς καθηγητές που έχουμε ήδη αναφέρει, οι οποίοι υπηρέτησαν στο εξατάξιο Γυμνάσιο, και αρκετοί νεότεροι. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται κατά χρονολογική σειρά⁹, οι **φιλόλογοι**: Κωνσταντίνος Φανουργιάκης, Κωνσταντίνος Κασσάκης, Άννα Δατσέρη, Αντωνία Μπουραντάκη, Ελληνική Μπατζολάκη, Μαρία Παπαδάκη, Μαρία Μπουτσάκη, Μαρία Κανδηλάκη, Νικόλαος Ταβλάκης (ή Ταυλάκης), Μαρία Πετράκη, Καλλιόπης, Αθηνά Κατσαρού, Τζιράκη Μαρία, Μαυρικία Ιωάννα, Κοζύρη Αγγελική, Γεωργία Λουτσαέτη, Γεώργιος Σπύρου, Κυριακή Μήτρη, Κων/να Μαρκοπούλου, Σωτήριος Θανασιάς, Παύλος Γουλιαρμής, Κωνσταντίνος Βαρόσης, Θεόδωρος Πλουμίδου, Χρυσάνθη Νάκκα, Δήμητρα Κουτουλάκη, Ευαγγελία Νάντη, Καλλιόπη Ζερβαλάκη, Στυλιανός Τσαγκαράκης, Μιχαήλ Σπάρταλης, Μαρία Γιαμουμάκη, Μαρία Σγουρού, Βαρβάρα Πηγουνάκη, Φωτεινή Σεϊτανίδου, Ευαγγελία Καρτσωνάκη, Αντώνιος Καργιώτης, Ζωή Χατζηλιωαννίδου, Αικατερίνη Χαλέπη, Αικατερίνη Παπαθανασίου, Ελένη Δημάκη, Μαρία Ζαφειροπούλου, Κωνσταντίνος Παρθενιάδης, Βασιλεία Μουζουράκη, Ελένη Γουρνιεζάκη, Βαρβάρα Δρεττάκη, Ιωάννης Γαζανός, Μιχαήλ Καπετανάκης, Γεώργιος Ηλιόπουλος, Κων/νος Περακάκης, Βασιλική Στιβακτάκη, Χαρίλαος Κακουλάκης, Μαρία Χριστιανού, Σοφία Μηλιώνη, Μαρία Ζερβού, Μαρία Τουτουδάκη, Γρηγόριος Μαθικιώσης, Βασιλική Φερμελή, Ελένη Κωσταρά, Νεκτάριος Χατζάκης, Κων/νος Τσιαχρής, Μαρία Μουντάκη, Μαρία Μπεχλιβάνου, Σοφία Μαρκογιαννάκη, Αριστέα Τσαγκαράκη, Μαρία Ακριβού, Ασπασία Τρουγκάκου, Ζαχαρένια Ταμπουρατζή, Αφροδίτη Τουτουδάκη, Αικατερίνη Γιωτοπούλου, Μαρία Χριστοδουλάκη, Δήμητρα Τσιαούση, Μαθαματένια Βέν, Αναστασία Λασιθιωτάκη, Άννα Μάμου, Θεοδώρα Μπουροπούλου και Μαρία Παπαδοπούλη· **οι μαθηματικοί**: Νικόλαος Παπαδάκης, Σπυρίδων Κουφάκης, Σπυρίδων Κανάκης, Γεώργιος Σαρκιλάκης, Γεώργιος Ανδριάνης, Εμμανουήλ Μηλιάκης, Ιωάννης Φραγκάκης, Μιητιάδης Παπαρηγοράκης, Ελένη Μεθιδονιώτη, Ελένη Παπαδάκη, Ιωάννης Σταμέλος, Γισεμής Χριστοφί, Εμμανουήλ Κτιστάκης, Μιχαήλ Μεθαδάκης, Θεόδωρος Κόττας, Κων/νος Αθούμπης, Μαρία Στιβακτάκη, Μαρία Σπυροπούλου, Σωκράτης, Κρητικός, Παναγιώτης Σάπιος, Γεώργιος Κρασανάκης, Γεώργιος Ζηδιανάκης, Γεώργιος Περαντώνης, Ιωάννης Λασιθιωτάκης, Σπυρίδων Μασσάρος, Ιωάννης Ζωγραφίνης και Πηνελόπη Μηλαθιανόκη· **οι θεολόγοι**: Θεόδωρος Ανδονόπουλος, Απόστολος Μπουρνέλης, Παναγιώτης Μπουτσάκης, Εμμανουήλ Τζιράκης, Ανδρέας Φαρσάρης και Μαρία Σταματοπούλου· **οι φυσικοί**: Ιωάννης Τζανετάκης, Γεώργιος Σαλούστρος, Μαρία Ροβύθη, Μαρία Καπετανάκη, Χαράλαμπος Περακάκης, Μαρία Χουρδάκη, Ζαχαρίας Σφακιωτάκης, Νικόλαος Κιουπάκης, Γεώργιος Σκουληκάρης, Αικατερίνη Λαυρεντάκη, Ευαγγελία Βασιλάκη, Γιαννούλα Βαλεργάκη, Μαρία Μαυροφόρου, Νικόλαος Καραβαλάκης, Ιωάννης Πλατανάκης, Ιωάννης Περαντωνάκης, Αντώνιος Καπετανάκης, Ελένη Βογιάνη, Κρανά Δημητρα, Νικόλαος Τουτουδάκης και Κων/νος Γερακιανάκης· **οι χημικοί**: Αικατερίνη Ασπετάκη, Μαρία Παραβοθιάση, Ιωάννης Κρασανάκης, Γεωργία Αρετάκη και Στεφανία Ανδρουλάκη. **οι βιολόγοι**: Μαρία Μακράκη, Στυλιανή Ρωμανιά, Μιχαήλ Βιτωράκης και Βύρων Παπαδόπουλος· **οι γεωλόγοι**: Εμμ. Κοηλιός και Ιωάννης Νεροθαδάκης. **οι γεωπόννοι**: Νικόλαος Δαμιανάκης και Κων/νος Λαμπράκης· **οι καθηγητές/τριες Αγγλικής Γλώσσας**: Αναστάσιος Μπλάντζος, Μαρία Παπουλίδου, Αικατερίνη Δημητρακοπούλου-Παπαθανασίου, Κλεοπάτρα Τσελεντάκη-Νομίδου, Ελένη Δημάκη-Κανελλοπούλου, Αριάδνη Κυρατζή, Αναστασία Χατζηβασιλάκη, Δημήτριος Φουρνιώτης, Στυλιανή Σκλιβάνου, Στυλιανή Κρουσταλίδου και Εμμανουήλ Σησαμάκης· **οι καθηγητές/τριες Γαλλικής Γλώσσας**: Ελευθερία Αρχοντάκη, Αριστέα Γαβαλά, Παναγιώτα Καλογεροπούλου και Κωνσταντίνος Ανδρεάδης· **οι καθηγητές Σωματικής Αγωγής**: Α. Σταμούλης, Αθανάσιος Ιβανίδης, Ιωάννης Κωνσταντινίδης, Σπυρίδων Στιβακτάκης, Ισαάκ Σαββίδης, Ηλίας Γκαμπέλης, Ιωάννης Χατζηαντωνίου, Δήμητρα Σαλαμπά, Νικήτας Νικητάκης, Γεώργιος Μήλας, Ευστράτιος Τζιάμπαζης, Πολύμνια Γκανοπούλου, Δημήτριος Λάιος, Κωνσταντίνος Τραντάς, Κυριάκος Γεωργιάδης και Σωτήρης Παπαζήσης· **οι οικονομολόγοι-πολιτικοί επιστήμονες**: Σοφία Γαρεφαλάκη, Στυλιανός Βαλσάμης, Μενέλαος Φιορίδης, Ευαγγελία Μακρινάκη, Δημήτριος Αργυράκης, Μαρία Δαγαλάκη, Ελένη Ξυθούρη, Νικόλαος Ζαχαριουδάκης και Ιωάννης Κωστάκης· **οι μουσικοί**: Αντώνιος Κωστόπουλος, Ελένη Παπαδάκη και Παναγιώτα Αλεξοπούλου και **οι καθηγητές πληροφορικής**: Μιχαήλ Ρισσάκης, Γεωργία Αδαμοπούλου, Στέργιος Χαραλαμπίδης και Γεώργιος Κανουργιάκης.

4.7. Το ιδιωτικό «Δικταίο Λύκειο»

Ο Άγιος Γεώργιος, το δεύτερο σε μέγεθος χωριό του οροπεδίου Λασιθίου, διεκδικούσε ήδη από το 1949 την ίδρυση σχολείου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, όπως προκύπτει από έγγραφο του Αντωνίου Σφακιανάκη, Προέδρου της Ερανικής Επιτροπής για την ανέγερση του Γυμνασίου Τζερμιάδω προς τον Επιθεωρητή Λασιθίου (βλ. έγγραφο με ημερομηνία 27-10-1940 και αριθμ. πρωτ.101). Το πλήθος των μαθητών που υπήρχαν την εποχή εκείνη όχι μόνο στον Άγιο Γεώργιο, αλλά και στα κοντινά χωριά, από το ένα μέρος, και οι δυσκολίες μετακίνησης των παιδιών από τα χωριά του τώως Δήμου Ψυχρού στο

Τζερμιάδω, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του χειμώνα, από το άλλο, δικαιολογούσαν την απαίτηση αυτή.

Το αίτημα, όμως, αυτό δεν ικανοποιήθηκε από το κράτος. Ικανοποιήθηκε εν μέρει από την ιδιωτική πρωτοβουλία. Το 1958 ο γνωστός επιχειρηματίας από το Μέσα Λασιθι, Χρήστος Φαρσάρης, ίδρυσε στον Άγιο Γεώργιο ιδιωτικό εκπαιδευτήριο Μέσης Εκπαίδευσης, κλασικής κατεύθυνσης, με την επωνυμία «*Δικταίο Λύκειο*» (βλ. Φ.Ε.Κ. 119/6-6-1958). Το σχολείο αυτό περιλάμβανε πλήρες εξατάξιο Γυμνάσιο στο οποίο φοίτησαν αρχικά 92 μαθητές. Για την προσέλευση μαθητών στο νέο τότε ιδιωτικό σχολείο είχαν οργανωθεί, το καλοκαίρι του 1958, δωρεάν φροντιστήρια για όσους μαθητές επιθυμούσαν να συμμετάσχουν στις εξετάσεις εισαγωγής σ'αυτό. Το επόμενο έτος οι μαθητές του Δικταίου Λυκείου αυξήθηκαν σημαντικά, όπως δείχνει ο πίνακας 11.

Πίνακας 11

Εξέλιξη του μαθητικού δυναμικού του «Δικταίου Λυκείου»

Σχολικό έτος	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο
1958-59	57	35	92
1959-60	78	62	140
1960-61	80	57	137
1961-62	83	62	145

Διευθυντές του «Δικταίου Λυκείου» διετέλεσαν οι καθηγητές Ιωάννης Παπαδόπετρος, θεολόγος και ο συνταξιούχος φιλόλογος Ιωάννης Γαϊετάκης. Στους καθηγητές που δίδαξαν σ' αυτό περιλαμβάνονται, εκτός από τους παραπάνω Διευθυντές, και οι εξής: οι φιλόλογοι Στυλιανή. Καπετανάκη, Ολυμπία Ευσταθούλη. Υμη. Καμπουροπούλου και Εμμανουήλ Βασιλάκης, οι μαθηματικοί Αντώνιος Διληντάς, Κωνσταντίνος Μπόκαρης και Δημήτριος Φιλιππίδης, ο φυσικός Εμμανουήλ Δασκαλογιαννάκης, η καθηγήτρια Αγγλικών Ειρήνη Φιοιτάκη και οι γυμναστές Μύρων Καλλιπατάκης και Στ. Μάρκου.

Το σχολείο στεγάστηκε σε διάφορους ιδιωτικούς χώρους και λειτούργησε μέχρι το 1962, οπότε περιήλθε στην Κοινότητα Αγίου Γεωργίου και λίγο αργότερα διέκοψε τη λειτουργία του.

2.7. Το Γυμνάσιο Αγίου Γεωργίου

Το 1978 ιδρύθηκε στον Άγιο Γεώργιο τριτάξιο Γυμνάσιο και άρχισε να λειτουργεί το ίδιο έτος. Το Γυμνάσιο στεγάστηκε αρχικά σε διασκευασμένη αίθουσα της αποθήκης του Γεωργικού Συνεταιρισμού του Αγίου Γεωργίου, η οποία παραχωρήθηκε δωρεάν για τη εξυπηρέτηση του Γυμνασίου. Αργότερα μεταφέρθηκε σε νέο σχολικό κτίριο. Πρώτος Διευθυντής του Γυμνασίου αυτού διετέλεσε ο φιλόλογος Γεώργιος Τζανόπουλος, τον οποίο διαδέχθηκαν για μικρά χρονικά διάστημα, πιθανόν ως αναπληρωτές του Διευθυντή, η φιλόλογος Αντωνία Μπουραντάκη, ο θεολόγος (πρωτοπερβύτερος) Θεόδωρος Αποδονόπουλος και ο φυσιογνώστης Νικόλαος Καλογεράκης. Στη συνέχεια τη Διεύθυνση του Γυμνασίου ανέλαβε ο μαθηματικός Θεόδωρος Εξαρχάκος, μετέπειτα Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, κατά την περίοδο 1997-2000. Ακολούθησαν ως Διευθυντές του τριτάξιου Γυμνασίου Αγίου Γεωργίου ο Νικόλαος Καλογεράκης, για δεύτερη φορά, και στη συνέχεια ο θεολόγος Νικόλαος Μαστοράκης, η φιλόλογος Μαρία Κασσάκη, ο φιλόλογος Νικόλαος Αρχοντάκης, ο φυσιογνώστης Χαράλαμπος Περακάκης, ο φιλόλογος Γεώργιος Ψαράκης, η Μαρία Κασσάκη, για δεύτερη φορά, ο γεωλόγος Δημήτριος Φλώρος, ο μαθηματικός Ιωάννης Δατσέρης, ο μαθηματικός Μιχαήλ Τσιοπάκης και ο γεωλόγος Γεώργιος Βεκίνης¹⁰.

Μεταξύ των καθηγητών που υπηρέτησαν (ή δίδαξαν) στο Γυμνάσιο Αγίου Γεωργίου περιλαμβάνονται κατά χρονολογική σειρά¹¹: οι **φιλόλογοι** Αγγελική Κοζύρη, Ευανθία Καρτσωνάκη, Ιωάννης Χρονάκης, Μιχαήλ Πατεράκης, Αικατερίνη Μαθιουδάκη, Μαρία Κωστάκη, Εύα Γεωργίου, Καλλιόπη Ζερβαλάκη, Σταματία Κουβαρά, Θεδώρα Γεωργούλη, Μαρία Μετσογιαννάκη, Παρασκευή Αντωνιάδου, Ευαγγελία Αδαμοπούλου, Ζωή Χατζηλιωαννίδου, Μαρία Γιακουμάκη, Ζαχαρένια Στρατάκη, Νικόλαος Ταβλάκης Νικόλαος, Θεοκάρης Πυθαρούλης, Ηλίας Κακούτης, Αθανασία Αναγνώστου, Χαρ. Κακουλάκης και Παρασκευή Θεοδοροπούλου· **οι θεολόγοι** Αντώνιος Δερμιτζάκης και Εμμανουήλ Τζιράκης· **οι μαθηματικοί** Εμμανουήλ Κλεισαρχάκης, Γεώργιος Λυγκουνάκης, Εμμανουήλ Μηλιάκης, Αντώνιος Παπαδάκης, Σπυρίδων Κουφάκης, Δέσποινα Γερακιανάκη, Απόστολος Φουντουλάκης, Γεώργιος Σφυράκης, Ευαγγελος Μπουνάκης, Ιωάννης Τριανταφυλλιάκης, Γεώργιος Σαρκιλάκης, Γεώργιος Σταυρακάκης, Μαρία Λαυρεντάκη, Γισεμής Χριστοφί, Κωνσταντίνος Αθούμπης, Αθηνά Μαρτιμιανάκη, Μαρία Κρασανάκη και Σωκράτης Κρητικός· **οι φυσικοί** Παναγ. Αντωνο-

γιαννάκη, Μαρία Μαράκη, Ζαχαρίας Σφακιωτάκης, Σταύρος Φιλιππάκης, Μαρία Χουρδάκη, Γεώργιος Καβελάκης, Χαράλαμπος Περακάκης., Ιωάννης Περαντωνάκης, Γεώργιος Πευανάκης, Ευαγγελία Βασιλάκη και Νικόλαος Παπαδάκης· **οι χημικοί** Θεόδωρος Μανουσάκης και Μίνως Κανετάκης· **οι γυμναστές** Κωνσταντίνος Χατζάκης, Ηλίας Γκαμπέλης Ηλίας, Γεώργιος Τζώρτζης, Ηλίας Αναγνώστου, Ηρακλής Χατζάκης, Μαρία Τάκου, Γεώργιος Χατζηαντωνίου, Σάκης Σαββίδης και Ιωάννης Χατζηλιωαννίδης· **οι καθηγητές Αγγλικών** Νικόλαος Χρυσόχοος, Ελένη Μανωλοπούλου-Σέργη, Μαρία Παπουλίδου, Αριάδνη Κυρατζή, Ιωάννης Γιαννακάκης, Στέλλα Σκλιβάνου, Δημήτριος Φουρνιώτης και Ρωμύλος Αυδής· **ο καθηγητής της Πληροφορικής** Γεώργιος Σκουληκάρης· **οι καθηγήτριες της μουσικής** Παναγιώτα Αλεξοπούλου και Ιωάννα Παπαδάκη και **ο καθηγητής των Καλλιτεχνικών** Παναγιώτης Βγόντζας¹².

Το 1999-2000 το Γυμνάσιο Αγίου Γεωργίου συγχωνεύτηκε με το Γυμνάσιο Τζερμιάδω (βλ. απόφαση Δ4/434/1-7-1999).

Το 1999 ιδρύθηκε στον Άγιο Γεώργιο μια από τις 499 σχολικές βιβλιοθήκες που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης Αρσένη (βλ. Κεφάλαιο Αα)¹³. Η βιβλιοθήκη αυτή έπαυσε να λειτουργεί μετά τη διακοπή της λειτουργίας δευτεροβάθμιων σχολείων στον Άγιο Γεώργιο και, σύμφωνα με τις υπάρχουσες πληροφορίες, πρόκειται να μεταφερθεί στο Τζερμιάδω, όπου εξακολουθούν να λειτουργούν και Γυμνάσιο και Λύκειο¹⁴.

¹ Οι κατευθύνσεις των σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης κατά το 1961 ήταν οι εξής: α) Κλασική, β) Πρακτική, γ) Οικονομική, δ) Ναυτική, ε) Ξένων Γλωσσών, στ) Οικιακής Οικονομίας, ζ) Τεχνική και η) Αγροτική.

² Ορισμένοι από τους καθηγητές αυτούς υπηρέτησαν και στο τριτάξιο Γυμνάσιο ή Λύκειο Τζερμιάδω και μετά το 1976-77.

³ Δεν αναφέρονται οι Διευθυντές του Γυμνασίου αυτού μερικοί από τους οποίους υπηρέτησαν σ'αυτό και ως απλοί καθηγητές. Η χρονολογική σειρά έχει προσδιορισθεί κατά προσέγγιση.

⁴ Βλ. Υπόμνημα του Συλλόγου Λασιθιωτών «Ο Δικταίος» με ημερομηνία 1-3-1975.

⁵ Σύμφωνα με πληροφορίες, που μας δόθηκαν από το σημερινό Διευθυντή του Λυκείου Αντώνιο Δερμιτζάκη, στο Λύκειο Τζερμιάδω δόθηκε πρόσφατα το όνομα «**Παναγιώτης Ανυφαντάκης**».

⁶ Στη συγκέντρωση των παραπάνω στοιχείων μας βοήθησαν οι σημερινοί Διευθυντές του Γυμνασίου (Γεώργιος Χατζηδογιαννάκης) και του Γενικού Λυκείου (Αντώνιος Δερμιτζάκης) Τζερμιάδω.

⁷ Οι σημερινοί (2008) Διευθυντές του Γυμνασίου και Λυκείου αναφέρονται στο Κεφάλαιο Σαε.

⁸ Τα δύο σχολεία αναφέρονται μαζί γιατί αρκετοί καθηγητές, προκειμένου να συμπληρώσουν ωράριο δίδαξαν και στα δύο, ενώ άλλοι υπηρέτησαν και στα δύο. Δεν αναφέρονται ορισμένοι καθηγητές οι οποίοι αν και ανάλαβαν υπηρεσία στο Γυμνάσιο ή στο Λύκειο Τζερμιάδω δεν υπηρέτησαν ουσιαστικά σ'αυτό, σύμφωνα με τις πληροφορίες που μας δόθηκαν από το σημερινό Διευθυντή του Λυκείου Τζερμιάδω Δερμιτζάκη Αντώνιο. Παρ' όλα αυτά ενδέχεται να περιλαμβάνονται μεταξύ των αναφερομένων εκπαιδευτικών ορισμένοι που υπηρέτησαν για μικρό χρονικό διάστημα στα παραπάνω σχολεία είτε ως αναπληρωτές είτε ως αποσπασμένοι.

⁹ Η σειρά ενδέχεται να μην είναι πάντα ακριβής. Μερικοί από τους εκπαιδευτικούς μπορεί να υπηρέτησαν για μικρό χρονικό διάστημα στο Τζερμιάδω ή ανέλαβαν απλώς υπηρεσία και στη συνέχεια αποσπάστηκαν σε άλλα σχολεία. Οι περιπτώσεις αυτές δεν θα πρέπει να είναι πολλές. Στους εκπαιδευτικούς αυτούς περιλαμβάνονται και αρκετοί που υπηρέτησαν ως αναπληρωτές.

¹⁰ Μερικοί από αυτούς εκτέλεσαν χρέη Διευθυντή για μικρά χρονικά διαστήματα.

¹¹ Δεν επαναλαμβάνονται τα ονόματα των Διευθυντών, που υπηρέτησαν και ως καθηγητές στο παραπάνω Γυμνάσιο. Στους εκπαιδευτικούς αυτούς περιλαμβάνονται και αρκετοί που υπηρέτησαν στο Γυμνάσιο αυτό ως αναπληρωτές για μικρά χρονικά διαστήματα.

¹² Είναι ενδεχόμενο οι κατάλογοι των παραπάνω εκπαιδευτικών να μην είναι πλήρεις.

¹³ Στην ίδρυσή της συνέβαλε ο ένας από μας (Μιχ. Κασσωτάκης).

¹⁴ Ο γνωστός ιστοριοδίφης Γεώργιος Παναγιωτάκης είχε δωρίσει στις 13/5/1986 στο Γυμνάσιο του Αγίου Γεωργίου 271 τόμους διαφόρων βιβλίων στη μνήμη της πρόωρα αποθανούσας συζύγου του Ισμήνης Στιβακτάκη.

Η μηνυματική - νοηματική "μυθολογία" μου

Εμμανουήλ Γεωργίου Σπανάκης
Πολιτικός Μηχανικός
Γιάννη Ψυχάρη 27, Τ.Κ. 71305 Ηράκλειο ΚΡΗΤΗΣ

Οι σκέψεις και τα συναισθήματα γεννιούνται ανάλογα με τα ερεθίσματα που παίρνει ο νους και η ψυχή του ανθρώπου στην παρούσα ζωή. Είναι δύσκολο ο κάθε άνθρωπος να έχει επίγνωση των πραγματικών διαστάσεων της ύπαρξης.

Οι άνθρωπινες γνώσεις είναι ελάχιστα ωφέλιμες χωρίς την Γνώση, αλλά και η ίδια η Γνώση χρειάζεται συμπλήρωμα για να φθάσει στην Επίγνωση. Η Επίγνωση αποτελεί την πεμπτουσία της ύπαρξης. Είναι όμως και καθημερινή αναγκαιότητα για επιβίωση, γιατί όταν ο άνθρωπος δεν έχει επίγνωση των λόγων του και των πράξεων του εκπίπτει.

Σήμερα η ανθρωπότητα έχει πάρει "κλίση" και κινδυνεύει να "εκτροχιαστεί". Παρά το γεγονός ότι οι γνώσεις της φθάνουν στο "ζενίθ", η επίγνωση των πράξεων της πηλοποιεί στο "ναδίρ". Αυτό ο κάθε άνθρωπος χωριστά, αλλά και ολόκληρη η ανθρωπότητα το αντιλαμβάνεται. Ελάχιστοι όμως έχουν επίγνωση του αιτίου, της ρίζας του κακού. Οι ηγέτες των οκτώ πλουσιότερων χωρών της γης, σε συνεδριάσεις τους, εκδίδουν κοινά ανακοινωθέντα ομολογώντας ότι, στο μόνο που συμφωνούν είναι ότι διαφωνούν. Κατά την δική μου άποψη αυτό οφείλεται στο ότι δεν έχουν επίγνωση της ύπαρξης, αλλά ούτε της επίγειας αποστολής τους. Το παράδειγμα βέβαια μας αφορά όλους και το εκδηλώνουμε στην καθημερινή μας ζωή. Ο Θεάνθρωπος Ιησούς Χριστός απάνω στο Σταυρό αναφώνησε λέγοντας, "Πάτερ άφες αυτοίς, ούκ οίδασι τι ποιούσιν". Παρακάλεσε τον Θεό να συγχωρήσει τους σταυρωτές του, επειδή δεν γνώριζαν, δεν είχαν επίγνωση τι έκαναν. Οι πράξεις μας χωρίς επίγνωση είναι ενστικτώδης, είναι ζωώδεις, γιατί στοχεύουν μόνο στην επιβίωση μας και όχι και στην ύπαρξη.

Φορέας της επίγνωσης είναι η Γνώση, είναι η συνείδηση, με βάση αυτά παράγεται η Ορθή Κρίση. Τα ζώα δεν έχουν Γνώση ούτε συνείδηση και δεν παράγουν καν κρίση των πράξεων τους.

Η δική μου κρίση, μου λέει ότι, ο εκτροχιασμός της ανθρωπότητας, παρά την αηματώδη τεχνολογική της πρόοδο οφείλεται κυρίως, στο γεγονός ότι δεν έχει επίγνωση της Αληθείας.

Ο Σωκράτης, ο πραγματικά μοναδικός Σοφός Άνθρωπος, είχε επίγνωση των λόγων του, "Εν μόνον οίδα, ότι ουδέν οίδα", διαισθανόμενος ότι, δεν κατάφερε να φθάσει στην επίγνωση της Αληθείας, στην επίγνωση της ύπαρξης.

Οι επιστήμονες, αστρονόμοι, αστροφυσικοί, επιστήμονες του διαστήματος και όποιοι άλλοι, καθημερινά κάτι ανακαλύπτουν και εμβαίνουν τις γνώσεις τους για το σύμπαν, γι' αυτό που υπάρχει. Στην ανθρωπότητα όμως, από την οποία πολλὰ στερούν, δεν προσφέρουν τίποτα, εκτός από λίγα κιλά "ανόργανο" χρώμα και δεν μπορούν να έχουν επίγνωση για το ποιος το δημιούργησε. Δηλαδή δεν έχουν επίγνωση της ύπαρξης, δεν έχουν επίγνωση της Αληθείας και καταβάλλουν προσπάθειες να δώσουν την δική τους ερμηνεία, με την μεγαλειώδη μαγική εικόνα που δημιουργεί η ονειροπόλος φαντασία τους.

Απόδειξη της Αληθείας της ύπαρξης, ως Θείας Δημιουργίας, αποτελεί η Ανάσταση του Ιησού Χριστού, δεν υπάρχει άλλη απόδειξη.

Ο άνθρωπος στην καθημερινότητα του αγωνίζεται και αγωνιά πορευόμενος

την δύσβατη οδό της άγνοιας του τι είναι "Ο άρτος ο επιούσιος", τον οποίο αναζητεί εξοστρακίζόμενος από την ύπαιθρο χώρα στην πολιτεία χώρα, όπου του μένει ασύλληπτη η έννοια των λόγων της εκκλησίας, "πλούσιοι επώχευσαν και επείνασαν, οι δε εκζητούντες τον Κύριον ούκ ελαττώθησαν παντός αγαθού", και δεν μπορούν να συνειδητοποιήσουν ότι, "το μάνα του ουρανού" αποκτάται μόνο με τον ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟ. Δεν συλλαμβάνουν την έννοια των λόγων των Αρχαίων Ελλήνων ότι, "οικ εν τω πολλώ το ευ, αλλά εν τω ευ τω πολλώ". Ο υλιστής της σήμερα ημέρας δεν αρκείται στα όσα, επιθυμεί αλλά τόσο και ακόμη περισσότερο. Η ανθρωπότητα, τις τελευταίες δεκαετίες, μάταια επιχειρεί να δημιουργήσει ένα άλλο παρόν, για να διαμορφώσει ένα διαφορετικό μέλλον χωρίς Θεό.

Η ζωή μας δίδει μηνύματα, αλλά οι ευαίσθητες ανθρώπινες κεραιές τα μεταλλήσονται σύμφωνα με το ατομικό τερπνό και όχι σύμφωνα με το συνοδικά ωφέλιμο. Αυτό είναι το χαρακτηριστικό γνώρισμα της τεχνολογικά μεταλλαγμένης εποχής της δήθεν πρόοδου και ευμερίας, που ουσιαστικά οδηγεί στη λήθος διαχείριση του θεόπεμπτου πλούτου της Υφηλίου. Τον τελευταίο καιρό δίδονται, αμυδρά ελπιδοφόρα, σημάδια αντιστροφής μέτρησης. Μέσα από την ύφεση, που δίδει μια μοναδική ευκαιρία εξαγωγής ΟΡΘΩΝ συμπερασμάτων, απαραίτητων για πραγματική πρόοδο.

Οι άνθρωπινες ευαίσθησιες είναι ένα συνονθύλευμα σωματικοψυχοπνευματικών διεργασιών, τα συναισθήματα ένα συνονθύλευμα ψυχικών διεργασιών και οι λογικές ένα συνονθύλευμα πνευματικών διεργασιών. Ειδικά για τις λογικές θα ήθελα να προσθέσω ότι είναι άπειρες για τον καθένα, το σωστό όμως είναι για όλους ένα. Λογικό είναι ότι συμφέρει τον καθένα, η έστω, το καλώς εννοούμενο συμφέρον για την επιβίωση του καθενός, σωστό όμως είναι αυτό που παράγει ο φωτισμένος από τη Θεία χάρη νους για το συμφέρον όλων. Το σημαντικότερο πράγμα στη ζωή του ανθρώπου είναι να μάθει να τρώει, να εργάζεται και να σκέπτεται σωστά, όχι λογικά. Αυτό αποτελεί

την "12η εντολή" που σημαίνει μάθε να ζεις. Ο άνθρωπος αποφεύγει να κάνει το σωστό, γιατί συνήθως δεν εκφράζει άμεσα το προσωπικό του συμφέρον. Το σωστό συσχετίζεται με το λήθος, όχι το λογικό.

Οι άνθρωπινες υλιστικές αδυναμίες, υποδηλώνουν ότι οι άνθρωποι δεν φοβούνται πια, η δεν αισθάνονται καν, ότι υπάρχει Θεία Δίκη. "Εστί δίκη οφθαλμός ως τα πανθ' ορά", ομολογούσαν οι αρχαίοι Έλληνες. Η έννοια του υλισμού συμπίπτει με την έννοια της αθεΐας, που αποτελεί τη ρίζα του κακού, οδηγεί στην δίνη της απερίσκεψιάς, σε κόσμους φανταστικούς εκτός πραγματικότητας και γίνεται τροχοπέδη της πραγματικής πρόοδου σώματος, ψυχής και πνεύματος.

Η λέξη Θεός προσδιορίζει την τελειότητα του Σύμπαντος κόσμου και η λέξη πίστη, στο Θεό, προσδιορίζει την τελειότητα του ανθρώπου. Χωρίς το νόημα των λέξεων Θεός και Πίστη, τα πάντα χάνουν το νόημα της τελειότητας και η Γνώση και η Επίγνωση της Αληθείας δεν αντικαθίστανται με τις γνώσεις όσες και όποιες και αν είναι. Η Γνώση είναι γενεσιουργό θείο δώρο, που με την υποστήριξη των γνώσεων φθάνει στην Επίγνωση όχι μόνο της καθημερινότητας, αλλά και της αιωνίου ύπαρξης.

Ένα φυτώριο δεν αρκεί για να καλύψει της ανάγκες μιας χώρας και κατά πολύ περισσότερο τις ανάγκες της ανθρωπότητας. Χρειάζονται εκατοντάδες χιλιάδες ή και εκατομμύρια φυτώρια για να παράγουν δένδρα που θα γίνουν καρποφόρα δένδρα πνευματικών καρπών ωφέλιμων για τον "πλησίον". Γι' αυτό, «Πνευματικοί κατασκευασταί όλου του κόσμου ενωθήτε».*

Σήμερα περισσότερο παρά ποτέ, λόγω ατομικισμού, έχουμε άγνοια του ποιός είναι ο "πλησίον". Ο πλησίον δεν προσδιορίζεται με βάση τα προσωπικά συμφέροντα ή την απόσταση, αλλά με βάση τις ψυχικές και πνευματικές διαθέσεις ενός εκάστου στο να προσφέρει υπηρεσίες, υλικές, ψυχικές, πνευματικές στο συνάνθρωπο του, όπου γης. Οι δυνάμεις της ψυχής και του πνεύματος μπορεί να διαπεράσουν, βοηθήσουν και της τεχνολογίας, τα πέρατα της οικου-

μένης για απόδοση αγαθών. Ο υλισμός και η αθεΐα δεν μας επιτρέπουν τέτοιου είδους αποδόσεις, απεναντίας μας προτρέπουν, με το δικό τους τρόπο, να εκτοξεύουμε τα «πεπυραμένα βέλη» της απερίσκεψιάς μας, όχι μόνο στον "πλησίον" μας, αλλά και στην ίδια μας την ύπαρξη. Ασφαλώς υπάρχουν κάποιοι, άγνωστοι, ελάχιστοι, που το απολαμβάνουν. Ο άνθρωπος δεν έχει πλήρη επίγνωση της εννοιολογίας του, "κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση". Στα πλαίσια της δικής μου "μυθολογίας", βρίσκω το θάρρος της γνώμης μου να διατυπώσω ότι, "το καθ' ομοίωση" υποδηλώνει την πνευματική προσέγγιση του Ανθρώπου με τον Δημιουργό του και όχι την ψυχική και ότι κακώς πλείστοι όσοι, ταυτίζουν τις έννοιες ψυχή και πνεύμα. Την ψυχή θα αποδώσουμε, αλλά στην παρούσα ζωή το πνεύμα μεριμνά για τη σωστή απόδοση της. Αποδιδόμενη η ζώσα πνοή - ψυχή στον Δημιουργό της, μετά τον θάνατο του σώματος, δυνατόν να προσεγγίσει το "κατ' εικόνα", ανάλογα με την ΟΡΘΟΤΗΤΑ απόδοσης της. Αγιάζουσα. Άλλοι, πολύ πιο πνευματικοί από εμένα, επιβάλλεται, την σήμερα ημέρα του υλισμού και της αθεΐας, να πληροφορήσουν τον παραπαίοντα άνθρωπο και να αντιδράσουν νηφάλια και εποικοδομητικά στην ενδεχομένως, λαθεμένη δική μου προσέγγιση.

Οι σημερινές τεχνολογικές δυνατότητες, κυρίως τηλεθέασης και τηλεπικοινωνίας, ανοίγουν δρόμους σκοτεινούς και επικίνδυνους για το μέλλον. Οι απερχόμενες γενεές οφείλουν να μεριμνήσουν για τις επερχόμενες και οι επερχόμενες έχουν υποχρέωση να τιμωρίσουν και να μιμούνται τις απερχόμενες. Χωρίς παρελθόν δεν υπάρχει μέλλον. Οι πρόγονοι αποτελούν μέγα 'ΚΕΦΑΛΑΙΟ' για τους απογόνους, που δυστυχώς μειώνεται σημαντικά και συστηματικά από τους λάτρες της σύγχρονης τεχνολογίας, τους σύγχρονους 'ΦΑΡΑΞ'. Τα πάσης φύσεως σωματικά, ψυχικά, πνευματικά, υλικά αγαθά, πρέπει να στολιζούν τους αριθμητές των κλησμάτων της ανθρώπινης ζωής και όλα τα κλήματα της ζωής να έχουν κοινό παρανομαστή, την πίστη στο Δημιουργό της. Τότε και μόνο τότε έχει νόημα και αξία η παρούσα ζωή και γίνεται φωτισμένη ηεωφόρος, που οδηγεί στην μέλλουσα. Σαν υστερόγραφο της "μυθολογίας" μου, που ασφαλώς δεν ολοκληρώνει τις σκέψεις μου και τα συναισθήματα μου, επιθυμώ να προσθέσω ότι, η πολυπόθητη για τους ήσους παιδεία, έχει τις ρίζες της στην πίστη, στην πίστη στο Μοναδικό Θεό Τον κτίστη του Σύμπαντος κόσμου. Χωρίς αυτή την Πίστη, η παιδεία ξεριζώνεται από τις ψυχές των ανθρώπων, γιατί η παιδεία συνιστά την πεμπτουσία της επίγνωσης της Αληθείας, που είναι αιώνιος και αδιάλειπτος, συνεχώς συμπληρούμενη, όπως με σαφήνεια αποτυπώνεται στα λόγια του Θεάνθρώπου Ιησού Χριστού, "οικ ήλθον καταλύσαι, αλλά πληρώσαι".

Τα ανωτέρω διατυπώνω με βάση τα διδάγματα που μου δώρισε η εβδομηντάχρονη πολύχρονη ζωή μου που είναι και Δάσκαλος μου. Τον τίτλο αυτό, "Δάσκαλος μου η ζωή μου", χρησιμοποιώ και στο υπό έκδοση βιβλίο μου. Κατά το ρήμα, "δωρεάν ελάβατε δωρεάν δότε."

Αφιέρωση, στον συνάνθρωπο μου όπου γης.

*Αθ. Ρουσόπουλος καθηγ. Ε.Μ.Π. (ομιλία του 3 και 10/12-1969 στο Ε.Μ.Π.)

ΣΚΗΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΟ ΛΑΣΙΘΙΟΥ ΧΘΕΣ

Οι πατάτες που φυτέψαμε στις Αγκαθιάδες (βλ. προηγούμενο σημειώμα μας) γλιτώσαν, τελικά, από την απειλή της βροχής και άρχισαν μια-μια να ξεπετάγονται στο βοθροσυρμένο χωράφι. Σε λίγες μέρες είχαν σειραδιάσει.

Σαν τις είδε ο πατέρας μου, έκαμε το σταυρό του, λέγοντας: «*δόξα σοι ο θεός, εφυτρώσανε κι οφέτος οι πατάτες. Σε μια βδομάδα πρέπει να τσι κάνουμε αυλακία, ν' αρχίσουμε να τσι ποτίζουμε.*»

Πράγματι, στις αρχές Ιουνίου ο πατέρας μου φώναξε τον Κωστή του Β... να έρθει να του συντράμει να τις αυλακιάσει. Ένα πρωινό πήρε μερικά από τα μυλόπανα που 'χαμε φυλαγμένα στην αποθήκη, αγόρασε ζάγαρα¹ για να μπροκώσει² τα πανιά στ' αντενάκια,³ φόρτωσε όλα αυτά στο γαϊδάρo, μαζί με δυο μιγομάκια⁴ ήπασμα και ξεκίνησε μαζί με τον Κωστή του Β... για τ' Αγκαθιάδες.

Μέχρι το κολλασιά⁵ είχανε σύρει αυλακία σε δυο σανίδια πατατών. Γύρω στις δέκα κάθισαν να κολλασίσουν και να πιουν μια γουλιιά κρασί.

Στο μεταξύ είχε αρχίσει το μερτέμι. Ο Κωστής του Β... Ξαναγύρισε μετά το πρόγευμα στο αυλακίασμα, ενώ ο πατέρας μου πήρε τα μυλόπανα και τα μπρόκωσε στ' αντενάκια. Άπλωσε τα άσπρα τριγωνικά πανιά και με το σκοινί του ενός απ' αυτά έδεσε τη φτερωτή του μύλου στο σιδερένιο πυρίσκο του για να μην αθέσει. Έβγαλε από τον κάλυκα το έμβολο, του έβαλε καινούριο πετσό, που είχε αγοράσει πριν μέρες από το Τζερμιάδω, και το Ξανατοποθέτησε στη θέση του. Αμύλησε⁶ κατόπιν το μύλο, ο οποίος άρχισε να στριφογυρίζει στο φύσημα του μελτέμιού. Έριξε ένα κουβά νερό στον κάλυκα και σε λίγο άρχισε να τρέχει φουντάνα η κουτσουνάρα του μύλου στην τσιμεντένια στέρνα, όπου μαζευόταν το νερό του πηγαδιού.

Συνέχισε, κατόπιν, και κείνος το αυλακίασμα και κοιτάζοντας πότε-πότε το μύλο, έλεγε στον Κωστή: «*Πετάρ, μωρέ Κωστή, ο μύλος και δα γεμίσει ογλήγορα τη στέρνα, μόνο ίσα να κάμουμε ακόμη μερικά σανίδια⁷ ακόμη, για ν' αμολήσουμε μετά το νερό να ποτίσουμε τσι πατάτες.*»

Η μάνα μου, που είχε πάει, μόλις ποδιαφώτουσε,⁸ στου Κοφινά,⁹ για να θερίζει, σέρνοντας μαζί της όλα τα ζωντανά μας, γύρισε στο σπίτι, όταν ζέστανε ο ήλιος. Δεν μπορούσε να συνεχίσει το θέρισμα, γιατί θρουλούσε¹⁰ το στάρι. Έβαλε στο τηγάνι τα παστοφάσουλα¹¹ που είχε από την προηγούμενη βράσει, χτύπησε μερικά φρέσκα αυγά και έκαμε μια νοστιμότατη φασουλο-ομελέτα, ένα εξαίρετο έδεσμα που φτιάχναμε συχνά τα παλιά χρόνια στα χωριά μας. Έβαλε την ομελέτα σε ένα γαλιέτι,¹² δυο ντάκουσ ψωμί, λίγο τυρί και μια μπουτίλια κρασί σε μια πάνιν σακούλα και μου τ' έδωσε, παραγγέλλοντάς μου: «*Να τα πας, παιδί μου Μ..., τσ' Αγκαθιάδες όπου βηλιάκιζει ο πατέρας σου με τον αργάτη.*» Ταυτόχρονα, μούδωσε και ένα άλλο γαλιετάκι και μου έπε: «*Βάστα και κίοννε του θείου σου του Πετρ... που δουλεύει κι αυτός εκείά παρακάτω και δα πεινά ο κακομοίρης. Προ λίγου τόφερε η θειά σου.*»

Πήρα τα γαλιετάκια και τη σακούλα με τα φαγάσματα και, ακολουθώντας με τα πόδια το δρόμο που περνούσε μέσα από τη Κεφάλια και τα Μαύρα Χαράκια,¹³ βρέθηκα μετά από μια ώρα, περίπου, στον κήπο μας στις Αγκαθιάδες. «*Καλήσ τονε*» μου έπε ο πατέρα μου, σαν με είδε. «*Άφησε τ' αμπράτη¹⁴ στη στέρνα του μύλου και δα που δα 'ποτελειώσουμε τούτανε τ' αυλακία δα 'ρθούμε να φάμε. Κρέμασε το γαλιέτι σε κιανένα κερκέλι¹⁵ τσι στέρνα να μην πάνε τα έχνη στο φαί. Βάλε και τη μπουτίλια το κρασί να τη ρθύνει το νερό τσι κουτσουνάρας, να κρυγιάνει μισολιά.*» Έκανα καθώς μου έπε. Σαν τέλειωσα πήγα και το γαλιετάκι του θείου στον κήπο του, που βρισκόταν λίγο πιο κάτω από τον δικό μας. Εκείνος με καλοδέχτηκε και μου γέμισε τσι μπουζουνέρες¹⁶ του πατελιονίου με δροσομήλα¹⁷, από μια δροσομηλιά που υπήρχε κοντά στη στέρνα του κήπου του.

Σαν γύρισα, καθίσαμε όλοι για το μεσημεριανό. Στο μεταξύ, κόντευε να γεμίσει ο μύλος τη στέρνα. Σαν τελειώσαμε το μεσημεριανό, ήπιαμε κρύο νεράκι από την κουτσου-

Η καλλιέργεια των πατατών

Γράφει ο Μιχ. Λασιθιώτης

Μέρος Β'

ΤΟ ΑΥΛΑΚΙΑΣΜΑ ΤΩΝ ΠΑΤΑΤΩΝ

νάρα του μύλου, χρησιμοποιώντας τη φούχτα μας για ποτήρι, και κατόπιν ο πατέρας μου άνοιξε τη ρουμπάρα τσι στέρνας και το νερό άρχισε να τρέχει άφθονο στον καινούργιο-φτιαγμένο καταπότη.¹⁸ Μου έδωσε ένα μικρό βοσκοπάκι, που το είχε βάθει μέσα στη στέρνα για να ηρηστεί, και μου έπε: «*πότισε όλα τα σασμένα σανίδια και 'γω με το Κωστή δα 'ποτελειώσουμε ετουτανέ που μας επομένουμε ακόμη*». Φορώντας το καπελάκι, που είχα πριν μέρες αγοράσει από το μαγαζί του Λυμπρίδη στο Τζερμιάδω, άνοιγα με το βοσκοπάκι μου μια-μια τα αυλάκια, γεμίζοντάς τα με νερό. Μερικά συνδέονταν μεταξύ τους κι έτσι δεν χρειαζόταν να τα ανοίγω όλα. «*Μην τα ξεχειλίσαις*», μου φώναζε ο πατέρας μου.

Καθώς περίμενα να γεμίσουν τ' αυλάκια, χάζευα όσους περνούσαν από το δρόμο, άηλοι πεζοί, άηλοι καθαλήρηδες σε γαϊδουρία ή ποδήλατα, που αφθονούσαν κείνα τα χρόνια στο λασιθιώτικο κάμπο κατά την περίοδο του καλοκαιριού. Πολύ σπάνια περνούσε και κανένα παλιό φορτηγό αυτοκίνητο, σηκώνοντας σύννεφο τη σκόνη. Ιδιαίτερα τραβούσαν την προσοχή μου όσοι οδηγούσαν καινούργια ποδήλατα. Μερικοί τα 'χαν στολισμένα με σημαϊάκια, με πλαστικά λουλουδία δεμένα στο τιμόνι, με κόκκινους πύρους στις ρόδες και μ' άλλα μικρομπαλόνια. Όλα αυτά φούντωναν την επιθυμία μου να μάθω και 'γω ποδήλατο και να αποκτήσω ένα σαν αυτά που περνούσαν από τη στρατά, σηκώνοντας με τι ρόδες τους ληγοστά σκάνη.

Σε λίγο πέρασε κι ο Κ..., που τον παρανομιάζαμε γ..... Σταμάτησε πιο κάτω και πήγε στο μύλο, όπου τον περίμενε η κοπελιά, την οποία πολιορκούσε από πέρυσι. Έμειναν μαζί ώρες, κουβεντιάζοντας. Ένας θεός ξέρει τι έλεγαν, ποια όνειρα έλε εφτιαχναν για τη μελλοντική τους ζωή. Την επόμενη χρονιά να ντρευόταν κι εφτιαξαν μια ωραία οικογένεια.

Σε λίγο τέλειωσε το νερό της στέρνας. Κλείσαμε τη ρουμπάρα¹⁹ και περιμέναμε να βγάθει ο μύλος κι άηλο νερό, για να ποτίσουμε και τις υπόλοιπες πατάτες. Το δειλινό, όμως, το μελτέμι σταμάτησε, τα πανιά ντατουήλασαν²⁰ και το νερό που είχε μαζευτεί στη στέρνα δεν ήταν αρκετό για το πότισμα των υπόλοιπων πατατών.

Λίγο πριν κρυφτεί ο ήλιος πίσω από τα βουνά που υψώνονται στα δυτικά του λασιθιώτικου κάμπου, μαζέψαμε τα πράματά μας κι ετοιμαστήκαμε για την επιστροφή στο χωριό. Ο πατέρας μου τύλιξε τα πανιά του μύλου στ' αντενάκια, γιατί φοβήθηκε ότι τη νύκτα θα σηκωνόταν αέρας και δεν είχε, καθώς έλεγε, όρεξη να τρέχει νυχτιάτικα στον κάμπο για να μαζέψει το μύλο, όπως έκανε πολλές φορές τα προηγούμενα χρόνια. Ο φόβος του προερχόταν από το γεγονός ότι ο φεγγάρι που είχε αρχίσει να αχνοφαίνεται στ' ανατολικά ήταν μαυροκυκλιασμένο, σημάδι πώς θα χαλούσε ο καιρός.

Τη νύκτα άρχισε πραγματικά να φυσά νοτιάς. Με το ξημέρωμα, οι γονείς μου έφυγαν και πάλι για το θέρος, παραγγέλλοντάς μου: «*να πας κατά το κολλασιά στο κάμπο να μολάρεις το μύλο με δυο πανιά μόνο, γιατί φυσά δυνατός αέρας, να 'πογεμίσει τη στέρνα κι άμα γεμίσει να την αμολήρεις να ποτίσεις τσι πατάτες που 'πομείνανε οψές απότιστες*». «*Εγώ*», μου είπε ο πατέρας μου, «*θα 'ρθω το μεσημέρι, να σου φέρω φαί κι από δα πάμε μαζί στου Λιονέτο ν' αρχίσουμε κι εκείά το αυλακίασμα των πατατών*».

Έτσι κι έγινε. Κατά τις δέκα η ώρα έφτασα στις Αγκαθιάδες. Οι περισσότεροι μύλοι ήταν αμοιάρητοι, με δύο πανιά, και πετούσαν, κατά την τοπική έκφραση, στο φύσημα του ανέμου. Κάποιοι που είχε ξεχαστεί τη νύκτα απλωμένους με έξι πανιά δεν άντεξε στο νοτιά. Τα πανιά του ανέμιζαν σκισμένα. Μερικά αντενάκια είχαν σπάσει και αρκετοί ξάρτες²¹ είχαν

τυλιχθεί στη σκάλα του. Η στέρνα δεν άργησε να γεμίσει. Ώσπου να έρθει ο πατέρας μου, είχα κάμει ντουντούρα²² όλον τον κήπο που είχε μείνει απότιστός από χθες. Έτσι δεν χρειάστηκε να μείνουμε καθόλου στις Αγκαθιάδες. Μαζέψαμε τα πανιά του μύλου και πήγαμε κατευθείαν στου Λιονέτο.

Τις πατάτες στις Αγκαθιάδες τις Ξαναποτίσαμε τις επόμενες βδομάδες δυο-τρεις φορές. Με τη βοήθεια και της αμμωνίας που ρίξαμε στ' αυλάκια, οι πατάτες μεγάλωσαν γρήγορα. Τα αυλάκια γεμίσαν με μπερμπνοκλήδια,²³ βηλίτα και άλλα χόρτα. Οι κολλοκυθίδες που είχαν φυτρώσει στις άκρες του κήπου είχαν αρχίσει να απλώνουν τους κάβους²⁴ τους στις παραβολές²⁵. Ήταν καιρός να ξεκινήσει η δεύτερη φάση του αυλακίασματος. Ο πατέρας μου μαζί με τον Κωστή του Β... ανέλαβαν Ξανά το έργο αυτό, έχοντας τούτη τη φορά βοηθό τη μάνα μου. Ο Κωστής και η μάνα μου έσκαψαν και ισοπέδωσαν όλα τα μικρά αυλακίακια, Ξεπατώνοντας τα χόρτα που υπήρχαν. Ο πατέρας μου τραβούσε νέα πιο μεγάλα, αυτή τη φορά αυλάκια, φτιάχνοντας ψηλούς ασταχούς²⁶. Ήταν πιτήδειος αυλακισατής. Έκανε ντρέτα²⁷ αυλάκια και φόρτωνε τους ασταχούς με ιδιαίτερη μαεστρία. Γι' αυτό και δε δεχόταν ποτέ να του κάνουν άηλη τη μεγάλη αυλάκια. Ήθελε πάντα να τα φτιάχνει μόνος του. Στους αργάτες ανέθετε, συνήθως, το σκάψιμο και το Ξεχόρτισμα.

Δυο μέρες χρειάστηκαν για να τελειώσει το σκάψιμο και το νέο αυλακίασμα. Στα καινούργια αυλάκια ρίξαμε Ξανά λίγο αγκουανό. Εγώ ανέλαβα το πότισμα των πατατών.

Μ' αυτή τη δουλειά ασχολούμουν όλο το καλοκαίρι, ζώντας τη μαγεία του λασιθιώτικου κάμπου. Μέχρι σήμερα διατηρώ στη μνήμη μου πολύ έντονες εικόνες από το πότισμα των πατατών, τις οποίες θα εκθέσω στο επόμενο σημειώμα μου.

ΘΕΜΑΤΑ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑΣ
του Γιώργου Μπίμπα

ΒΟΤΑΝΑ ΚΑΙ ΦΥΤΑ ΤΟΥ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

Η Αθαδανιά : Είναι θάμνος, αυτοφυής στην Κρήτη με σκουροπράσινα μικρά φύλλα. Συναντάται σε μεγάλες συστάδες που πολλές φορές καλύπτουν ολόκληρες πλαγιές. Βγάζει πολλή άνθη με χρώμα ρόζ προς το μώβ. Ύπαρχει όμως ένα είδος (ποικιλία αθαδανιάς με κίτρινα άνθη και ένα άλλο (σπανιότερο) με άνθη λευκά.

Στα γεωπονικά βιβλία συναντάται με την ονομασία Κίστος ο Κρητικός. Στο Λασιθι τη λέμε Αθαδανιά αλλά σε άλλα μέρη θα ακούσουμε και τα ονόματα Κίσθαρος ή Κίσθος ή Ατζίκαρος ή Αγκίσκαρος ή και Λάδανον.

Ο θάμνος αυτός είναι εξαιρετική τροφή για τα κοπάδια ελεύθερης βοσκής. Ιδιαίτερα τον προτιμούν οι αιγες.

Οι ντόπιοι σήμερα τον χρησιμοποιούν κυρίως ως προσάναμα ή και ως καύσιμο ξύλο στους χωριάτικους φούρνους. Η Αθαδανιά βέβαια είναι χρησιμότερη για άλλες ιδιότητες της που θα πούμε παρακάτω.

Στη νωπογραφία των ανακτόρων της Κνωσσού που έχει ονομασθεί «το γαλάζιο πουλί» βλέπουμε να απεικονίζεται και η Αθαδανιά. Τούτο σημαίνει ότι οι Μινωίτες την είχαν επισημάνει. Δεν ξέρω εάν τους είχαν εντυπωσιάσει μόνο τα άνθη της, τα οποία ομοιογουμένως είναι εντυπωσιακά (αν και δεν κρατούν πολύ), ή εάν είχαν ανακαλύψει και τις άλλες σπουδαίες ιδιότητες της Αθαδανιάς. Το τελευταίο όχι μόνον δεν το αποκλείω αλλά το θεωρώ πιθανότατον. Στην άποψη αυτή με οδηγεί η ακόλουθη σκέψη.

Κυρίως πριν από το Β' Παγκόσμιο πόλεμο, είχαμε πολλές εξαγωγές αθάδανου στο Σουδάν και στην Αίγυπτο. Με δεδομένο ότι οι Μινωίτες είχαν εμπορικές συναλλαγές με την Αίγυπτο δεν αποκλείω η εξαγωγή του αθάδανου να άρχισε από τότε. Εάν αυτό συνέβαινε πραγματικά, σημαίνει ότι οι Μινωίτες ήξεραν τις ευεργετικές ιδιότητες των προϊόντων της Αθαδανιάς τις οποίες είχαν εκμεταλλευτεί και για εμπορικούς σκοπούς.

Τί είναι τώρα το αθάδανον ή ο αθάδανος. Είναι μία κομμοροπτική που εκκρίνουν οι τρυφεροί βλαστοί της Αθαδανιάς κυρίως κατά τον μήνα Ιούνιον ή και τον Ιούλιο ανάλογα με τον καιρό. Είναι παχύρρευστη και βαλσαμώδης. Ένα ένα ρεβύθι²⁸ μέσα στο ρόφημα που χρησιμοποιούσαν. Η χρησιμότητα όμως του Αθάδανου δεν έχει τέλος. Χρησιμοποιείται και ως αθιοφή για τους δοθιήνες (καλόγερους) αλλά και ως αποτρεπτικών της βασκανιάς. Οι μανάδες στην περίπτωση αυτή κρεμούσαν από τον λαιμό των βρεφών σακουλιάρια που είχαν μέσα αθάδανον (ερευνητών μήπως το αιθέριο έλαιο του έφερνε πραγματικών ευεργεσιών).

Ακόμη χρησιμοποιείται και για την αντιμετώπιση της διάρροιας. Στην περίπτωση αυτή έβαζαν μια μικρή ποσότητα (όσο ένα ρεβύθι) μέσα στο ρόφημα που χρησιμοποιούσαν. Η χρησιμότητα όμως του Αθάδανου δεν έχει τέλος. Χρησιμοποιείται και ως αθιοφή για τους δοθιήνες (καλόγερους) αλλά και ως αποτρεπτικών της βασκανιάς. Οι μανάδες στην περίπτωση αυτή κρεμούσαν από τον λαιμό των βρεφών σακουλιάρια που είχαν μέσα αθάδανον (ερευνητών μήπως το αιθέριο έλαιο του έφερνε πραγματικών ευεργεσιών).

Τα φύλλα της αθαδανιάς σαν ρόφημα (τσάι), έχω προσωπική αντίληψη ότι κάποιοι ηλικιωμένοι τα χρησιμοποιούσαν για την αντιμετώπιση της διόγκωσης του προστάτη. Οι ίδιοι μου εδήλωσαν ότι ωφελήθηκαν.

Πέραν από τις ευεργετικές φαρμακευτικές ιδιότητες της η Αθαδανιά είναι χρήσιμη και στη χρωματουργία αθλά και στην αρωματοποιία.

Από τον αθάδανο έπαιρναν (με επεξεργασία) ένα ωραίο βυσινί χρώμα που χρησιμοποιείται για την βαφή κυρίως βαμβάκερων νημάτων και υφασμάτων.

Η αρωματοποιία (παλαιότερα τουλάχιστον) χρησιμοποιούσε την συγκεκριμένη κομμοροπτική για παρασκευή αρωμάτων. Στο Σουδάν (αναφέρουν γραπτές πηγές) ότι οι γυναικές των πηλουσιών την χρησιμοποιούσαν (σε υποκαπνισμούς) για να αναδίδει η επιδερμίδα τους ευχάριστη μυρωδιά.

Έχω βρει, σε γραπτές πηγές, την πληροφορία ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο, παλαιότερα τουλάχιστον, χρησιμοποιούσε, για την παρασκευή του Αγίου Μύρου και αθάδανον που της έστειλε η Μητρόπολη (τότε επισκοπή) Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου.

Για την Αθαδανιά έχουν γράψει από την αρχαιότητα ο Ηρόδοτος ο οποίος καταγράφει το «ευωδέστατον» αυτής αλλά και ο Διοσκουρίδης ο οποίος γράφει ότι: «...δύναμιν δε έχει στυπτικήν, θερμαντικήν, μαλακτικήν, αναστομωτικήν. Ίσθησι τας ρεουσάς τρίχας, υποθυμιάται, σκληρίας θεραπεύει...»

Ύστερα από τα παραπάνω καταλήγω στο συμπέρασμα ότι αξίζει τον κόπο να ασχοληθεί και η σύγχρονη επιστήμη με την Αθαδανιά.

¹ Ζάγαρα, μικρά καρφάκια με πλατύ κεφάλι.
² Μπροκώνω, καρφώνω κάτι με μπρόκες (καρφιά).
³ Αντενάκι, ξύλινο μακρύ κοντάρι που προσαρμόζεται στο κεφαλάρι του ανεμόμελου. Πάνω σ' αυτό στερεώνεται το πανί.
⁴ Μιγόμι, μισογεμισμένο τσουβάλι, σφικτά δεμένο στο πάνω μέρος.
⁵ Κολλασιά: πρόγευμα, η ώρα του προγεύματος (γύρω στις 9-10 η ώρα).
⁶ Αμύληρω, αφήνω ελεύθερο, θέτω σε κίνηση, φεύγω.
⁷ Σανίδι, σειρά παράλληλων αυλακιών που αρδεύονται από τον ίδιο καταπότη (βλ. παρακάτω).
⁸ Ποδιαφωτά, χαράζει το ξημέρωμα.
⁹ Τοποθεσία κοντά στο Χαυγά.
¹⁰ Θρουλιά, θρουματίζω, αποσπώμαι από κάτι.
¹¹ Παστοφάσουλα, φασόλια αποξηραμένα στον ήλιο.
¹² Γαλιέτι, αθουμινένιο ή εμαγιέ δοχείο με χειρούλι, κατάλληλο για μεταφορά φαγητού ή υγρών.
¹³ Τοποθεσία κοντά στην Κεφάλια, εκεί όπου φτιάχνεται σήμερα το αθλητικό κέντρο.
¹⁴ Αμπράτη, πράγματα.
¹⁵ Κερκέλι, κρίκος, κυριστή σιδερένια λαβή.
¹⁶ Μπουζουνέρα, η τζέπη.
¹⁷ Δροσομήλα, είδος μικρών κίτρινων μυρωδάτων μύλων που ωριμάζουν πολύ νωρίς.
¹⁸ Καταπότης, αρθρευτικό αυλάκι.
¹⁹ Ρουμπάρα, οπή της δεξαμενής του νερού (στέρνας), την οποία έκλειναν συνήθως με το σφύνημα ενός ξύλου τυλιγμένου με πανί.
²⁰ Νταντουήλαζω, κάνω ζαρωματιές, φουσκώματα, χαλαρώνω.
²¹ Ξάρτης, χονδρό σύρμα που προσδέεται στον άξονα της φτερωτής και κρατάει τα αντενάκια του μύλου σε ορισμένη θέση.
²² Ντουρντούρα, κάτι που είναι καλά ποτισμένο.
²³ Είδος έρποντος φυτού με άσπρα λουλουδία.
²⁴ Κάβος, ο κεντρικός κορμός αναρριχώμενων ή ερπόντων φυτών (π.χ. των κολλοκυθίων, των αγουριών, των φασολιών κτλ.)
²⁵ Παραβολή, η άκρη του χωραφιού. Έμεινε ακαλλιέργητη για να ξεχωρίζει το ένα χωράφι από το άλλο.
²⁶ Ασταχός, ο επιμήκης σωρός του χώματος που δημιουργείται από το άνοιγμα των αυλακιών δεξιά και αριστερά της σειράς των πατατών ή άλλων φυτών.
²⁷ Ντρέτος, ίσιος (όταν χρησιμοποιείται ως χαρακτηρισμός ανθρώπων σημαίνει ειλικρινής, τίμιος, συνεπής)

ΔΙΚΤΑΙΟΝ ΑΝΤΡΟΝ ή ΙΔΑΙΟΝ ΑΝΤΡΟΝ

Μια άποψη

Του Δικηγόρου Γιώργου Πλαθιανιώτη

Την εποχή που ήμουν μαθητής στο Δημοτικό Σχολείο του Αγ. Γεωργίου ο μαζικός τουρισμός και γενικά ο τουρισμός, όπως τον ξέρουμε σήμερα, ήσαν φαινόμενα ανύπαρκτα στην Κρήτη.

Μικρές μόνον εκδρομές, για αναψυχή, κυρίως σχολείων ευσυνθίζοντο.

Σε μία τέτοια μαθητική εκδρομή (του Δημοτικού Σχολείου Αγ Γεωργίου) με προορισμό το ΔΙΚΤΑΙΟΝ ΑΝΤΡΟΝ έλαβα κι εγώ μέρος.

Όταν φθάσαμε στο σπήλαιο μας κατέβασαν με προσοχή, οι συνοδοί μας στην κύρια αίθουσα και αφού περιεργάστηκαμε τους θαυμάσιους πράγματι σταλακτίτες και σταλαγμίτες άρχισε η ξενάγηση από τη δασκάλα μας : «Παιδιά, σύμφωνα με τη μυθολογία μας, στην αρχαιότητα ο πατέρας του ΔΙΑ ο ΚΡΟΝΟΣ έτρωγε τα παιδιά που γεννούσε η γυναίκα του για να μην του πάρουν τον θρόνο όταν μεγαλώσουν. Για το λόγο αυτό η γυναίκα Του όταν εγκυμονούσε το ΔΙΑ και πλησίαζε η μέρα να γεννήσει ήρθε κρυφά εδώ στο σπήλαιο αυτό και γέννησε το ΔΙΑ. Μάλιστα για να μην ακούγονται τα κλάματα του μωρού έβαλε τους Κουρήτες να χτυπούν δυνατά κρόταλα έξω από το σπήλαιο ώστε να καλύπτουν τα κλάματα του μωρού. Αργότερα μετακίνησε το μωρό και το έκρυβε στο ΙΔΑΙΟ άντρο στον ψηλορείτη μέχρι που μεγάλωσε οπότε πήγε στον Όλυμπο επικεφαλής των δώδεκα θεών των αρχαίων Ελλήνων».

Αυτό το μύθο, με τον ίδιο ή παρόμοιο απλοϊκό τρόπο, φαντάζομαι ότι άκουσαν πολλές γενιές μαθητών του Δημοτικού σε όλη την Κρήτη. Έμεινε απaráλληλακτος μέχρι που έφθασε η μόδα του Τουρισμού, (εδώ και μερικές δεκαετίες). Από τότε πολλά πράγματα άλλαξαν και αλλιάζουν στον τόπο μας. Πολλά (ήθη, έθιμα, αθήλα και μύθοι) άρχισαν να προσαρμόζονται στα συμφέροντα τόπων, επιχειρηματιών, αθήλα και υπηρεσιών. Από τις αλλιαγές αυτές δεν μπόρεσε να γλυτώσει και ο μύθος της γέννησης του ΔΙΑ.

Οι Ανωγειανοί, στην περιοχή των οποίων βρίσκεται το ΙΔΑΙΟΝ ΑΝΤΡΟΝ, άρχισαν να προωθούν (με διάφορες δημοσιεύσεις αθήλα και διαφημίσεις) την άποψη ότι ο ΔΙΑΣ γεννήθηκε και ανατράφηκε στο ΙΔΑΙΟΝ ΑΝΤΡΟΝ. Σύμμαχο τους βρήκαν και τον αξιόλογο, είναι αθήθεια, αρχαιολόγο κ. Σακελλαράκη ο οποίος έκανε ανασκαφές στο ΙΔΑΙΟΝ ΑΝΤΡΟΝ και υποστήριξε την άποψη των

Ανωγειανών ήες και βρήκε (όπως είπα τότε χαριτολογώντας) τη ληξιαρχική πράξη γέννησης του ΔΙΑ.

Οι Λασιθιώτες ξεσηκώθηκαν και με δικά τους δημοσιεύματα και αναφορές σε αρχαίους συγγραφείς υποστηρίζουν (πειστικά είναι αθήθεια) τη θέση ότι ο ΔΙΑΣ γεννήθηκε στο ΔΙΚΤΑΙΟΝ ΑΝΤΡΟΝ.

Ποιός είναι ο λόγος αυτής της διαμάχης, που δεν υπήρχε παλαιότερα και ποιό το αποτέλεσμα;

Ο λόγος είναι εμφανής. Η επιθυμία και η προσπάθεια αποκλειστικής οικονομικής εκμετάλλευσης του μύθου (μέσω του Τουρισμού) από τη μια ή την αθήλη πλευρά.

Όμως και το αποτέλεσμα είναι εμφανές. Η ανεπίτρεπτη διαμάχη που τελικά προκαλεί ζημιά και στα δύο μέρη ακόμη και οικονομική.

Τούτο διότι μέρος των Τουριστών θα πάει στο ένα σπήλαιο και αθήλο μέρος στο αθήλο σπήλαιο ενώ όλοι θα μπορούσαν να πάνε και στα δύο. Πώς; Υπάρχει τρόπος και μάλιστα απλός και αποτελεσματικός.

Αντί να τρωγόμαστε (αιώνια κατάρα των Ελλήνων οι εμφύλιες διαμάχες) περί τον τόπον γέννησεως του ΔΙΑ ας αφήσουμε αναλλοίωτο το μύθο όπως τον δίδαξε σε μένα η δασκάλα μου στο Δημοτικό. Στο ΔΙΚΤΑΙΟ γεννήθηκε στο ΙΔΑΙΟ ανατράφηκε και στον ΟΛΥΜΠΟ εγκαταστάθηκε κυρίαρχος. Εάν αυτόν το μύθο αποδεχούμε όλοι και αξιοποιηθούν και τα δύο σπήλαια, που δεν χωρεί αμφιβολία ότι και τα δύο ήσαν κατά την αρχαιότητα λιατρευτικά.

Εάν παράλληλα δημιουργηθούν κατάλληλες τοπικές υποδομές και οδικές αρτηρίες εύκολης και άνετης προσπέλασης τότε όλοι οι Τουρίστες θα θέλουν να επισκεφθούν και τον τόπον γέννησεως αθήλα και τον τόπον ανατροφής του ΔΙΑ και δεν θα υπάρχει λόγος "φαγωμάρας".

Οι πάντες ακόμη και οι διακινητές του Τουρισμού θα είναι ευχαριστημένοι.

Αυτή είναι η δική μου ΑΠΟΨΗ που μπορεί να φαίνεται απλοϊκή αθήλα δεν μου μένει αμφιβολία ότι θα ληιτουργήσει αποτελεσματικά και επί τέλους λιατρωτικά.

Εάν συμφωνούν οι τοπικοί Δημοτικοί άρχοντες και των δύο περιοχών και οι αρμόδιοι Νομάρχες ας αρχίσουν (με αφορμή την έναρξη της νέας τουριστικής περιόδου) επαφές σε μία προσπάθεια να βρεθεί επί τέλους ένας κοινός τόπος.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ

των Αποδήμων Οροπεδιωτών

Του Γιώργου Μακράκη

Έφυγαν μα δε ξέχασαν! Ο λόγος για τους απόδημους Οροπεδιώτες, που η ζωή τους έφερε να μείνουν μακριά από το Λασιθι τους, μα που η καρδιά τους γυρίζει πάντα σε αυτό.

Είναι το Οροπέδιο ένας τόπος όμορφος μα και δύσκολος. Ένας τόπος που σε προστατεύει μες στα βουνά του, μα σε «κεντρίζει» να αναζητήσεις τι κρύβεται πίσω απ' αυτά, πίσω από τη Σελένα, το Λάζαρο, τον Αφέντη. Η αθήθεια είναι πως στο Οροπέδιο δημιουργείται η εντύπωση ότι το μάτι σου εμποδίζεται από τα ψηλά βουνά. Πως εκεί έξω, πίσω από αυτά, υπάρχει κάτι αθήλο. Και ακόμη και σήμερα η «φυγή» από το Οροπέδιο, παρά τον εκμηδενισμό των αποστάσεων και τη δυνατότητα της επικοινωνίας με σύγχρονα μέσα, εξακολουθεί να σου δίνει την αίσθηση του μακρινού.

Οι ιστορίες των «φυγάδων» πολλές και συγκινητικές. Η πρώτη επαφή με το υγρό στοιχείο, τη θάλασσα, η γνωριμία με τις μεγάλες πόλεις, τα κωμικοτραγικά περιστατικά που συνέβησαν και συμβαίνουν, οι συναντήσεις των Οροπεδιωτών εκτός του τόπου τους, οι δημιουργίες Συλλόγων. Όλα έχουν τη σημασία τους! Και σημείο αναφοράς όλων είναι η ανάμνηση της προσωπικής πατρίδας, των ανθρώπων που έμειναν πίσω, των χρόνων την πρώτης νιότης. Γιατί, όσο και αν απομακρυνθεί κανείς σωματικά, η σκέψη επιστρέφει πάντα στην γενέτειρα και η καρδιά του ξενιτεμένου θα ανήκει πάντα σε αυτήν.

Οι μετανάστες του Οροπεδίου στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό είναι πολλοί και είναι παντού. Από τις κοντινές πόλεις, Άγιο Νικόλαο και Ηράκλειο μέχρι την μακρινή Αμερική, την Αυστραλία και την Βραζιλία. Μια ανθούσα κοινότητα των Λασιθιωτών βρίσκεται, βέβαια, στην Αθήνα. Αποτελεί μια κοινότητα με έντονη αθήληγγύη των μελών της, μια κοινότητα με έντονη αγάπη και έγνοια για το Οροπέδιο, όπως αθήλωστε όλων των απόδημων Οροπεδιωτών. Αριθμητικά, οι απόδημοι, αν και δεν υπάρχουν στοιχεία, πρέπει να αποτελούν δυο-τρία Οροπέδια. Τα αίτια της φυγής πολλά. Η ανάγκη για μια καλύτερη ζωή, μια καλύτερη δουλειά ή απλώς μια δουλειά, ένας έρωτας, ένα συνοικέσιο, μια στρατιωτική θητεία, οι σπουδές, η καριέρα και πολλά αθήλα με μικρότερη ή μεγαλύτερη σημασία. Όποια, όμως, κι αν είναι η αιτία της αποχώρησης –προσωρινής ή μόνιμης– εκείνο που έχει σημασία, το Ζήτημα, είναι ότι οι Οροπεδιώτες δεν ξεχνούν ποτέ τον τόπο τους. Δεν ξεχνούν το Οροπέδιο, όχι θεωρητικά και αφηρημένα, αθήλα πρακτικά και συγκεκριμένα. Μέσα τους το κουβαλούν πάντα και σαν να υπάρχει ένα «συνωμοτικό» σχέδιο γίνονται ομοιογενείς της ομορφιάς και της αυθεντικότητάς του, όπου βρεθούν και όπου σταθούν. Και είναι γεγονός ότι πολλοί Οροπεδιώτες διαπρέπουν στο τόμα τους, και έχουν έτσι τη δυνατότητα να βοηθούν το Οροπέδιο και τους ανθρώπους του.

Η ιστορία του Α. Φ. Παπαδάκη, γνωστή σε όλους τους Λασιθιώτες, αποδεικνύει περίτρανα τα παραπάνω. Ο Εθνικός μας Ευεργέτης βρίσκεται σίγουρα, παρά το νεαρό τότε της ηλικίας του και το βίαιο της φυγής του, στην κορυφή της πυραμίδας των ανθρώπων που δεν ξέχασαν το Οροπέδιο. Η ιστορία του, θεωρώ πως πρέπει να αποτελεί ένα διαρκές παράδειγμα προς τους νεότερους Οροπεδιώτες που ονειρεύονται το μεγάλο ταξίδι, που ονειρεύονται μια αθήλη ζωή, που θέλουν να ανακαλύψουν κι αθήλους τόπους. Γιατί δεν έχει σημασία το που θα φτάσεις εάν δεν θυμάσαι το από που ξεκίνησες.

Όποιος ήλας το τόπο του ξενικά και δε θυμάται στο ήθηργο του μαρμαμού πάντοτε θα κοιμάται

zitima.blogspot.com

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΣΤΟ «ΟΡΑΙ..Ω..ΠΕΔΙΟ» ΛΑΣΙΘΙΟΥ

Συνέχεια από τη σελίδα 1

Το τριήμερο αυτό του γληεντιού συνεχίζεται με την καθιερωμένη πλέον γιορτή του κολλοκυθιού, στις 8 Αυγούστου, στον Αβρακόντε. Φέτος το μουσικό κομμάτι έχει αναλάβει το συγκρότημα του Μανόλη Βάρδα, ενώ θα περιμένουμε όλοι να ακούσουμε και πάλι τις υπέροχες μαντινάδες από τον διαγωνισμό μαντινάδας με θέμα το Λασιθι.

15 Αυγούστου και όλες οι εκκλήσεις γεμίζουν. Όμως, στο Λασιθι μας ξεχωριστή θέση κατέχει το ιστορικό Μοναστήρι της Παναγίας τη Κρουσταλήβιας, στο οποίο μαζεύονται από όλα τα μέρη της Κρήτης πιστοί για να προσκυνήσουν. Όσο για το βράδυ της μεγάλης εορτής, φέτος, οι Λασιθιώτες θα έχουν να επιλέξουν είτε το γλέντι του Πολιτιστικού Συλλόγου της Πλάτης με το συγκρότημα του Μιχάλη Αλεφαντινού, είτε του Πολιτιστικού Συλλόγου του Ψυχρού με το συγκρότημα του Μιχάλη Ξενάκη, είτε και τα δύο για τους πιο μερακλήδες.

Και αν το Οροπέδιο δεν είχε τη δική του γιορτή πατάτας, τι αθήλο θα μπορούσε να είχε; Έτσι, η καθιερωμένη πλέον τριήμερη γιορτή, που διοργανώνει κάθε χρόνο ο

Πολιτιστικός Σύλλογος Τζερμιάδου θα γίνει στις 21,22 και 23 Αυγούστου, και αναμένεται φυσικά μεγάλη επιτυχία.

Προχωρώντας σταθερά προς το τέλος του καλοκαιριού, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ψυχρού, προεκτείνοντας όπως κάθε χρόνο με επιτυχία τη μορφή των θερινών εκδηλώσεων, διοργανώνει τα ΙΒ ΔΙΚΤΑΙΑ στις 27,28 και 29 Αυγούστου.

Φυσικά, ένα υπέροχο καλοκαίρι χρειάζεται και το κλεισίμο που του αξίζει! Και αυτό δεν είναι αθήλο από την εορτή του Αγίου Ιωάννου του Καμπίτη, στις 29 Αυγούστου. Στην καρδιά του

κάμπου μαζεύονται όλοι οι Λασιθιώτες. Ακόμα και όσοι λείπουν είναι εκεί νοερά. Ένα Πανλασιθιώτικο πανηγύρι, μια Πανλασιθιώτικη μάζωξη, ένα προσκύνημα αντάξιο της χάρης του Αγίου Ιωάννη του Ριγολόγου. Είναι η γιορτή του Λασιθιού! Μπορεί βέβαια η χάρη του Αγίου να απαγορεύει την κρεατοφαγία η παραγωγή όμως του Λασιθιώτικου κάμπου είναι στα φόρτε της και κανείς δεν μένει παρανομένος.

« Πότε θα ρθει' Αι Γιαννιού να πάμε στο Λασιθι να το Ξαναχορτάσουμε βραστό το κολλοκυθι! »